

SOVYET ÖYKÜLERİ - 2

SOVYET ÖYKÜLERİ 2

MAKSİM GORKİ
İLK AŞK

KONSTANTİN PAUSTOVSKİY
ALTIN SAZAN
TALİH ÇİÇEĞİ

VADİM KOJEVNİKOV
YÜZBAŞI

Çeviren: Levent Özübek

Yazılama

Sovyet Öyküleri 2

Yazılama Yayınevi: 196
Edebiyat: 25

Sovyet Öyküleri 2

Çeviren: Levent Özübek
Editör: Merve Üzel
Kapak Tasarımı: Levent Karaoğlu
Sayfa Düzeni: Umut Tuna
ISBN: 978-605-2222-21-8
Birinci Baskı: Kasım 2018

© Yazılama Yayınevi

Baskı: Mutlu Basım Yayın - Bahri Mutlu
Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi
C Blok No: 256 Topkapı - İSTANBUL
Tel: 0 212 577 72 08
Sertifika no: 18569

Yazılama Yayınevi Hizmetleri Ltd. Şti.
Serasker Cad. Osmancık Sokak
Betül Han 9/13 Kadıköy - İstanbul
Sertifika No: 12411
Tel: 0 216 338 52 59
iletisim@yazilama.com
www.yazilama.com

Sovyet Öyküleri 2

Çeviren
Levent Özübek

ÖYKÜ

Yazılama

İÇİNDEKİLER

Maksim Gorki - İLK AŞK..... 11
Konstantin Paustovskiy - ALTIN SAZAN.....45
Konstantin Paustovskiy - TALİH ÇİÇEĞİ 51
Vadim Kojevnikov - YÜZBAŞI..... 59

MAKSİM GORKİ

(1868-1936) Geç dönem Rus edebiyatının ve ilk dönem Sovyet edebiyatının en önemli isimlerinden ve sosyalist gerçekçilik akımının öncülerinden biri olan Gorki, 1868'de Nijniy Novgorod'da doğdu. Asıl adı Aleksey Maksimoviç Peşkov'du. 1887'den itibaren 5 yıl boyunca Rusya'yı dolaştı. Farklı işlerde çalıştı ve edebi eserlerinde yararlanacağı gözlemler yaptı. Çeşitli gazetelerde yazdıktan sonra, makalelerden ve öykülerden oluşan ilk kitabı 1898'de yayımlandı. En alt katmanda, toplumun sınırlarında yaşayanların öykülerine ağırlık verdi. 1899'dan itibaren Marksist olarak tanındı. Siyasi faaliyetlerde bulundu ve birçok kez tutuklandı. 1902'de Lenin'le dost oldu. Aynı yıl onursal Edebiyat Akademisi üyeliğine seçildi; ancak çar 2. Nikolay bu kararı geri aldı. Anton Çehov ve Vladimir Korolenko bunun üzerine Akademi'den ayrıldılar. Moskova'dan Nijniy Novgorod'a döndükten sonra bir tiyatro kurdu. Ancak birkaç ay sonra, sansür nedeniyle tiyatrosunu kapattı. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ni finansal olarak da destekledi. 1905 Devrimi'nden sonra siyasi faaliyetleri yoğunlaştı; Lenin ve Bogdanov'la çok yakınlaştı. ABD'de bir süre kaldıktan ve burada önemli romanı Ana'yı yazdıktan sonra, Rusya'daki baskıdan uzaklaşmak için İtalya'nın Capri adasına yerleşti. 1906 ile 1913 yılları arasında burada yaşadı. Burada Lunaçarskiy, Bogdanov ve Lazarov ile birlikte bir ansiklopedi üzerinde çalıştı. 1913'te Rusya'ya döndü. Ekim Devrimi'nden sonra Bolşeviklerden biraz uzaklaştı; Lenin'i eleştirdi. 1921 ile 1928 arasında Rusya dışında, çoğunlukla İtalya'da yaşadı. Ülkesine gelip gittiği bir dönemin ardından 1932'de Stalin kendisini ülkeye tam olarak dönmeye davet etti. Bu daveti kabul eden Gorki'nin faşist İtalya'dan ülkesine dönmesi siyasi bir zafer olarak algılandı. 1936'da zatürreden öldü. Ardında çok sayıda roman, öykü ve oyun bıraktı.

"... ve erkeğin yapmayı öğrendiği şeylerin en akıllıcası bir kadını sevmesi ve onun güzelliğine hayran olmasıdır. Dünyadaki en sevecen şeyler onun kadına olan aşkından doğar."

Maksim Gorki'nin otobiyografik öyküsü İlk Aşk'ın teması işte budur. Öykü 1889-1891 arası dönemi kapsar. Denilebilir ki, yazarın "Çocukluğum" - "Çıraklığım" - "Benim Üniversitelerim" üçlemesini tamamlayan bir parçadır.

İlk Aşk

... O zaman, kader bana iyi bir ders vermek için, beni trajikomik bir ilk aşk öyküsünün içine sürüklemişti.

Arkadaşlar Oka nehrinde bir kayık gezintisi düzenlemişler, bana da bay X ve eşini bu gezintiye davet etmemi tembih etmişlerdi. Bu çift, geçenlerde Fransa'dan yeni dönmüştü ve ben kendileriyle henüz tanışmamıştım. Akşam onları ziyarete gittim.

Eski bir apartmanın bodrum katında oturuyorlardı. Apartmanın önünde, caddenin bir ucundan diğer ucuna kadar, tüm bahar ayları boyunca ve hemen hemen tüm yaz boyu kurumayan kirli bir su birikintisi vardı. Kargalar, köpekler burayı ayna olarak kullanıyorlardı, domuzlarsa buraya gelip banyo yapıyorlardı.

Tüm zihnimle düşüncelere dalmış olan ben, yuvarlanan bir kaya gibi düşüp, tanımadığım insanların kapısına çarptım ve onları epeyce şaşırttım. Orta boylu, toplu, çalı gibi sarı sakalları olan, mavi gözlü, yumuşak bakışlı bir adam tarafından soğuk bir şekilde karşılandım. Ayakta durmuş, arkasındaki odayı kapatıyordu.

Kıyafetini düzeltmeye gayret ederken canı sıkkın bir havayla sordu:

"Ne istemiştiniz?" Ve öğretici bir havayla ekledi: "Bir yere girmeden genellikle kapı çalınır."

Arkasındaki odanın loşluğunda devinen ve titreyen büyük, beyaz bir kuş gibi bir şey görebiliyordum. O sırada oradan son derece neşeli, berrak bir ses geldi:

"Hele de, evli bir çifti görmeye geldiyseniz..."

Kızgın bir tavırla, aradığım insanlar onlar mı, diye sordum.

Başarılı bir tüccar görünümündeki adam buna olumlu cevap verince, oraya neden geldiğimi izah ettim.

"Sizi Klark mı gönderdi dediniz?" diye tekrarladı adam, sakalını mağrur bir havayla çekiştiriyordu. Sonra birden seslendi:

"Oy, Olga!"

Ve vücudunun sırtın altında kalan, kibar bir toplumda sözü edilemeyecek kısmını eliyle kavrayarak hızla döndü. Onun kapıda kapladığı yeri, gülümseyen sevimli mavi gözlerle bana bakan zayıf bir genç kadın aldı.

"Siz kimsiniz? Polis filan mı?"

"Ah, hayır! Sadece pantolonum..." diye nazikçe cevap verdim.

Kadın güldü ama ben alınmadım çünkü gözlerindeki o parıltı çoktandır aradığım bir şeydi. Herhalde kıyafetim onu güldürmüştü. Lacivert polis pantolonu ve beyaz bir aşçı ceketi giymiştim. Bu ikincisi oldukça uygun bir giysiydi çünkü boğaza kadar ilikleniyor ve içine bir de gömlek giymeyi gerektirmiyordu. Ödünç aldığım avcı botları ve İtalyan haydutlarının giydiği türden geniş siperlikli şapka kıyafetimi tamamlıyordu.

Kadın beni ceketimin yeninden çekerek içeri aldı, masanın yanına kadar getirdi.

"Neden bu acayip kıyafetleri giyiyorsunuz?" diye sordu.

"Neden acayip?"

"Hadi canım, kızmayın," dedi beni sakinleştirmeye çalışarak.

Çok garip bir kadındı, ona kim kızabilirdi?

Sakallı adam yatakta oturmuş sigara sarıyordu.

Gözlerimle onu işaret ederek sordum:

"Bu sizin kardeşiniz mi, yoksa babanız mı?"

"Kocam," dedi üstüne basarak, sonra "neden sordunuz?" diyerek gülümsedi.

"Affedersiniz," dedim bir an sonra, yüzüne dalıp kalmıştım.

Böyle kısa kısa konuşmalarla beş dakika kadar geçti. Ama onun oval yüzüne, sevecen bakışlı gözlerine bakarak beş saat, beş gün, beş yıl hevesle kalabileceğimi hissettim. Küçük ağzının alt dudağı üst dudağından daha dolgundu, biraz şişmiş izlenimi veriyordu. Gür, kestane rengi saçları kısacık kesilmişti ve pembe kulaklarına ve kızarık genç kız yanaklarına düşen bukleleriyle, şekli sanki başına giymiş olduğu tüylü bir şapkayı andırıyordu. Elleri ve kolları

çok sevimliydi. Kapının pervazını tutarken onları dirseğine kadar görmüştüm. Çok basit giyinmişti. Dantelli, geniş kollu beyaz bir bluz ve ona uygun beyaz bir etek vardı üzerinde. Ama en dikkat çekici yanı masmavi gözleriydi. Ne hoş, ne sempatik, ne dost canlısı ışıyordu o gözler! Ve dahası, (bunda hiç şüphe yok) yirmi yaşındaki bir adamın, hayatın acımasızlığıyla incinmiş olan kalbine dolması için gereken bir şekilde gülümsüyordu.

"Yağmur yağacak," diye bir laf etti kocası, sakalına bir duman tabakası salarak.

Pencereden baktım, hava berraktı ve yıldızlarla donanmıştı. O zaman imayı anladım ve kalkıp gittim. Ama uzun zamandır aradığı şeyi bulmuş bir adamın huzuruyla doluydum. Tüm gece boyunca tarlalarda yürüdüm, o mavi gözlerin yumuşak bakışlarını zihnimde canlandırıp duruyordum. Sabaha kadar, o kaba sakallı ve karnı doymuş memnun kedi bakışlı yaratığın onun kocası olamayacağına kendimi ikna etmiştim. Aslında ona karşı acı dolmuştum, ah canım! O sakalına ekmek kırıntıları dökülmüş adamla yaşamaya mecbur olması düşüncesi!

Sonraki gün kıyıları renk renk killi toprak tabakasıyla yükselmiş olan bulanık Oka'daki kayık gezisine gittik. Dünya yaratılalı beri en güzel gündü. Şen gökyüzünde güneş parıldıyor, nehrin üzerine olgun çilek kokusu yayılıyor, insanlar gerçekten iyi olduklarını duyumsuyorlardı ve bu ortam benim içimi keyif ve sevgiyle dolduruyordu. Kalbimin kadınının kocası bile iyi bir adama dönüşmüştü gözümde. Benim kürek çektiğim ve yanımda onun oturduğu kayığa kocası binmemişti. Tüm gün boyunca ideal bir davranış göstermişti adam. Önce bize Gladstone hakkında ilginç öyküler anlatmış, sonra bir kupa lezzetli bir süt içip, bir çalının altına uzanmış, gece olana kadar çocuk gibi uyumuştu.

Bizim kayığımız piknik yerine ilk gelen olmuştu. Kadınımı elinden tutup kayıktan indirirken şöyle demişti:

"Ne kadar güçlüsünüz!"

O zaman kendimi şehrin çan kulesini devirebilecek güçte hissettim. Onu yedi verst mesafedeki şehre kadar kollarımda taşıyabileceğimi söyledim. Yumuşak bir ifadeyle güldü, gözleri alevlendi. Bütün gün ışıklanan gözlerinin bilincindeydim ve bunun sadece benim için olduğuna elbette emindim.

Bir kadının daha önce hiç görmediği olağanüstü bir canavarla tanışması bir anda oldu ve bir kadını okşamaya ihtiyacı olan sağlıklı bir genç için her şey oldukça hızlı ilerledi.

Kısa süre sonra öğrendim ki o, genç görünüşüne rağmen benden on yaş büyüktü, Belostok Enstitüsü "Asil Bakire" okulunda yetişmişti, Kışlık Saray komutanıyla nişanlı kalmış, Paris'te yaşamış, hem resim hem ebelik eğitimi almıştı. Sonra konu annesine geldi. Annesinin de bir ebe olduğunu öğrendim ve onun beni dünyaya getirmiş olan ebe olduğunu anladım. Genç kadın bunu bir uğur olarak kabul etti ve ben çok mutlu oldum.

Bohemlerle, siyasi mültecilerle birlikteliği, mültecilerden biriyle yaşadığı ilişki, yarı aç yarı tok, biraz avare, Paris'in, Viyana'nın, Petersburg'un çatı katlarında, bodrum katlarında geçen yaşamı ona şaşılacak derecede tutarsız ama istisnai ilginçlikte bir kişilik vermişti. Baştankara kuşu gibi şımarık, yaşama ve insanlara zeki bir okullu kızın keskin merakıyla bakan, Fransız şarkıları söyleyen, nazikçe sigara içen, ustaca resim çizen, aktris yeteneği olan, şapka ve elbise dikmekte mahir olan ama ebelikte hiç deneyimi olmayan biriydi.

"Hayatımda sadece dört hastam oldu ve yüzde yetmiş beşi öldü," demişti.

Nüfus artışına dolaylı da olsa yapacağı yardımın zevkini tamamıyla kaybetmeye yetmişti bu durum. Doğrudan katkıdaysa, dört yaşında güzel, sevimli bir kız çocuğu onun bu alandaki niteliğine şahitlik ediyordu. Kendisinden, sanki yakından tanıdığı ve ondan biraz sıkılmış biri gibi bahsediyordu. Ama bazen kendisi hakkında konuşurken şaşırmış gibi görünüyor, o zaman gözlerinde hoş bir parıltı oluyor, mahcup bir tavırla gülümsüyordu. Utanmış bir çocuk da böyle gülümser.

Kıvrak, inatçı zekâsının pekâlâ farkındaydım. Ve anlamıştım ki, kültürel alanda benden çok daha üstündü. Onda başkalarına karşı hafif bir üstünlük duygusu sezmiştim. Aslında tanıdığım tüm kızlardan ve kadınlardan kıyaslanamaz derecede üstündü. Mesela bir öyküyü anlatışındaki rahat tavır beni etkilemişti ve bana öyle geliyordu ki, bu kadın benim tüm devrimci fikirli arkadaşlarımın bildiğinden daha çok şey, hatta bunun ötesinde daha yüksek, daha katî bir şeyler biliyordu ve bu, ona her şeye karşı biraz uzaktan,

biraz yandan baktıran bir özellik katıyordu ve o anda yüzünde, çocuğunun tehlikeli de olsa oynadığı bir oyuna sevgiyle bakan bir ebeveyn gülümsemesi beliriyordu.

Yaşadığı bodrum katı iki odalıydı ve bunlardan biri aynı zamanda giriş holü yerine de kullanılan mutfaktı, ikincisiyse, biri caddeye ve diğer ikisi dağınık kirli bahçeye bakan toplam üç pencereli geniş bir odaydı. Kuşkusuz bir kundura tamircisi için uygun olan bu oda, Büyük Devrim'in kutsal şehri Paris'te, Moliere'in, Beaumachaise'nin, Hugo'nun ve benzeri parlak kişilerin yaşadığı o şehirde yaşamış şık bir bayan için hiç uygun değildi. Resimle çerçeve arasında daha birçok uyumsuzluklar vardı, ki bunlar beni şiddetli şekilde rahatsız ediyordu ve bende bu kadına karşı diğer duyguların yanı sıra merhamet de uyandırıyordu. Bence onun için çok rencide edici olması gereken bu şeylere karşı o lakayt görünüyordu.

Sabahtan gece uyuyana kadar hep meşguldü. Sabahları aşçı ve hizmetçi olarak çalışıyordu, sonra pencerenin yanındaki büyük masaya oturuyor, şehrin tanınmış kimselerinin fotoğraflarından kara kalem portreler yapıp, haritalar çiziyor, onların içlerini boyuyor, çeşitli kaynaklardan istatistikler derleyen kocasına yardım ediyordu. Açık pencereden içeri dolan tozlar başına, masanın üstüne yağıyor, gelip geçenlerin bacakları kâğıtların üstüne koyu gölgeler düşürüyordu. Çalışırken şarkı söylüyor, oturmaktan bıktığı zamanlarda da ayağa kalkıp bir sandalye ile vals yapıyor veya çocuğuyla oynuyordu. Yaptığı tüm kirli işlere rağmen bir kedi yavrusu gibi her zaman tertemizdi.

Kocası iyi huylu ve tembel bir adamdı. Yatağında Fransız romanları, özellikle Aleksandr Dumas *père* romanları okuyordu. Buna, "beyin hücrelerimi yeniliyor," diyordu. Hayata pür "bilimsel bakış açısı" ile bakardı. Yemek yemeyi "gıda absorbe etme" diye yorumluyor ve yemeklerden sonra hep şöyle diyordu:

"Gıdayı mideden vücudun hücrelerine geçirtmek için organizmayı mutlak istirahat ettirmeli."

Öylece yatağa uzanır, sakalındaki ekmek kırıntılarını pek silkelemeden birkaç dakika Dumas veya Montépin okur, sonraki birkaç saat ise mutlulukla horlardı. Bu horultu yumuşak bıyığını sanki görünmez bir şeyler onun içinde geziniyormuş gibi

titreştirirdi. Uyandığı zaman uzun süre düşünceli düşünceli tavandaki çatlaklara bakar, sonra aniden hatırlardı:

"Ama Kuzma dün gece Parnel'in fikrini yanlış yorumladı."

Ardından kalkıp yanlışını düzeltmek için Kuzma'lara doğru yola koyulur, ayrılırken karısına şöyle derdi:

"Sen lütfen benim için Maydan Volost'un hesaplarını tamamla, ben hemen dönerim."

Gece yarısı veya daha da sonra keyfi yerinde olarak eve dönerdi.

"Şey, biliyor musun, bugün Kuzma'yı bitirdim! Onun, lanet olsun, çok iyi hafızası var. Ama bende de... Bu arada Gladstone'un doğu politikasını da anlamıyor o."

Daima Binet, Richet ve akıl sağlığı hakkında konuşur ve eğer yağmur yüzünden evde kaldıysa, karısının, küçük kızının eğitimiyle ilgilenirdi.

"Lokmalarını tam olarak çiğnemelisin Lolya, bu besinlerin iyice absorbe edilmiş kimyasal element gruplarına dönüşümünü hızlandırarak sindirime yardımcı olur."

Öğle yemeğinin ardından organizmasını "mutlak istirahat" durumuna geçirdikten sonra çocuğu yatağa, yanına alır, ona bir öykü anlatmaya başlardı:

"O zaman, mağrur ve kana susamış Napoléon Bonaparte gücü gasp ettiğinde..."

Öyküsü eşini gülme krizine sokar ama o buna aldırmazdı. Aldıracak zamanı olmazdı çünkü az süre sonra uykuya dalacak durumda olurdu. Kız da, onun ipek sakalıyla bir süre oynadıktan sonra kıvrılıp uyuyakalırdı. Ben kızla iyi arkadaş olmuştum. Kız kendisine anlattığım öyküleri Boleslav'ın kana susamış, gaspçı ve talihsiz Josephine hakkındaki vaazlarından daha ilginç buluyor, bu durum Boleslav'da komik bir kıskançlık uyandırıyordu.

"Peşkov'a katılmıyorum! Bir çocuk hayatla doğrudan temas ettirilmeden önce ona hayatın altında yatan temel prensipler öğretilmelidir. Ne yazık ki, İngilizce bilmiyorsunuz, yoksa *Mental Hygene For Children* adlı kitabını okurdunuz."

Kendisiyse İngilizce'de tek bir kelime biliyordu: *Good-bye.*

Yaşı benimkinin iki katıydı ama kendisinde genç bir kaniş köpeği merakı vardı ve kendini yalnızca Rus devrimcilerinin değil, aynı zamanda ecnebi devrimci çevrelerin sırlarını da biliyormuş

gibi gösteriyordu. Belki de bunları gerçekten biliyordu çünkü daima büyük trajedilere karışmış ama şimdi bön rolü oynamak durumunda kalmış gibi duran gizemli yabancılar tarafından arada sırada ziyaret ediliyordu. Evinde bulunduğum bir sırada, başında iğreti duran kızıl bir perukla ve ona komik bir şekilde dar gelen cafcaflı bir kostümle polisten saklanmakta olduğu belli olan devrimci Sabunayev ile tanışmıştım.

Bir keresinde Boleslav'a geldiğimde, küçük kafalı, kuaföre benzeyen ufak bir adam görmüştüm. Kareli bir pantolon, gri ceket ve gıcırtılı botlar giymişti adam. Boleslav beni mutfağa çekti ve alçak sesle fısıldadı:

"Paris'ten önemli bilgilerle yeni geldi. Korolenko'yu görmesi gerek. Zahmet olmazsa bunu ayarlayabilir misin?"

Bunu denedim. Şöyle sonuçlandı, Korolenko caddede kendisine işaret edilen adamı gördü ve kendinden emin bir ifadeyle şöyle söyledi:

"Yok, teşekkürler. Beni bu züppeyle tanıştırma."

Boleslav bunu hem Parisli'ye karşı hem de "devrim davası" için bir hakaret olarak gördü. Sonraki iki gününü Korolenko'ya kâh öfkeli bir küçümseme ima eden kâh kibar bir paylama içeren protestosunu ifade ettiği bir mektup tanzim etmekle geçirdi ve sonunda da bu mektup taslağını sobaya gönderdi. Bundan kısa bir süre sonra Moskova'da, Nijniy-Novgorod'da, Vladimir'de seri tutuklamalar başladı. Ardından o kareli pantolonlu adamın ünlü Landezen-Grating polis ajanı olduğu ortaya çıktı. Bu benim kendi gözümle gördüğüm ilk ajandı.

Ama bir bütün olarak ele alındığında, sevgilimin kocası iyi bir adamdı, biraz duygusal, "bilimsel yük" altında ezilen komik biriydi. Şöyle söylerdi:

"Bir entelektüelin yaşamasının tek gayesi hiçbir menfaat beklemeden kitlelere iletebileceği bilimsel bilgileri biriktirmektir."

Aşkım derinleşmiş, bende ıstırap yaratmaya başlamıştı. Bodrum katında oturup, başını çalışma masasına eğmiş sevgilimi seyrederken, onu kollarıma almak, içi mobilyalarla, çift kişilik büyük bir yatakla, üzerinde çocuğun uyuduğu modası geçmiş havaleli divanla ve üzerine tozlu kitaplar, çeşitli kâğıtlar yığılmış masasıyla, şu kahrolası odadan uzaklara götürmek için iç yakıcı bir özlemle

doluyordum. Caddeden gelip geçenlerin ayakları pencerede yansır, bir sokak köpeği oradan burnunu uzatır, ani bir esinti güneşin altında çürümüş çöpün kokusunu taşır. Odanın içinde ağır bir hava, masada küçük bir kız figürü, sakin sakin şarkı söyleyişi, onun kaleminin ya da dolmakaleminin cızırtısı, bir an benim üzerimde sabit kalan çiçek mavisi gözlerin gülümsemesi... Ben bu kadını çılgınca seviyordum, ona umarsızca acıyordum.

"Bana kendinizden biraz daha bahsetsenize," demişti bir keresinde.

Anlatmaya başlamıştım ama birkaç saniye sonra sözümü kesmişti: "Bu anlattıklarınız sizin kendiniz hakkında değil."

O zaman ben de farkına varmıştım ki, o anlattıklarım benim kendim hakkımda değildi de kendimle karıştırdığım başka biri hakkındaydı. Kendi gerçek kişiliğimi tüm kişisel izlenimlerimin ve maceralarımın rengârenk karmaşasında bulmaya mecburdum ama bunu yapamadıkça, yapmaya da korkar hale geliyordum. Ben kimdim ve neydim? Soru beni şaşkına çevirmişti. Hayat karşısında acı duyuyordum, bu beni intihar gibi aşağılık bir aptallığa sürüklemişti. İnsanları anlamıyordum ve yaşadıkları hayatı aptalca, düşük ve anlamsız buluyordum. Bende gelişen bir merak bana hayatın tüm karanlık köşelerini, yaşamın tüm gizemlerini bana gözetlettirmeye başladı ve bir zaman sonra bu merak bana cinayet işleyebilecek bir durumda olduğumu hissettirdi. Sadece daha sonrasında ne hissedeceğimi merak etmiştim.

Korkuyordum, kendi doğru kişiliğimi bulsaydım, sevgilim beni abes fikirlerin ve acayip duyguların sık ağına yakalanmış iğrenç bir yaratık olarak görecekti. Onu korkutan, uzaklaştıran hortlak gibi bir yaratık olarak... Belliydi ki, kendimle ilgili bir şeyler yapmalıydım. Emindim, bu kadın bana yardım edebilir, hatta beni çevreleyen hayatın bu karanlık izlenimlerinden kurtulacağım bir büyü icat edebilirdi. O zaman hayatın o karanlık izlenimlerinin esaretinden kurtulacak, ruhumdan sonsuza dek bir ağırlık atacaktım, o zaman büyük bir güç, büyük bir neşe ruhumda patlayacaktı. Kendinden bahsettiği zamanlarda sesinin aldığı rahat ton, başkalarına karşı gösterdiği tepeden bakar tavır, o kendisinin hayatın tüm bilmecelerinin anahtarını elinde tuttuğuna dair olağanüstü bir inanışa sahip olduğuna, bu yüzden hep böyle neşeli ve

kendinden emin durduğuna beni inandırmıştı. Belki onu en çok az kavradığımdan sevmiştim ama şurası gerçekti ki, onu gençliğin tüm gücüyle ve tutkusuyla sevmiştim. Beni fiziksel olarak tüketen bu tutkuyu bastırmak benim için acı vericiydi. Daha basit, daha kaba olsaydım daha iyi olurdu ama inanıyordum ki, bir kadınla bir erkek arasındaki ilişki, kaba ve hayvani formunu bildiğim fiziki bir beraberlikten çok daha büyük bir şeydi. O form, güçlü, oldukça tensel içgüdüye ve kolayca uyarılabilir bir hayal gücüne sahip bir genç olmama rağmen bana neredeyse bir iğrenme duygusu veriyordu.

Bu romantik düşün bende nasıl şekillenebildiğini ve yaşayabildiğini anlamıyordum ama bildiklerimin ötesinde bir şeyler olduğuna, kadınla erkek arasındaki ilişkinin ulvi, gizli anlamında barınan bir şeyler olduğuna, ilk kucaklaşmanın ardında açıklanması gereken fevkalâde, sevinç dolu ve hatta korkutucu bir şeyler olduğuna sarsılmaz bir şekilde emindim ve inanıyordum ki, her kim bu büyük sevinci tadar, o kişi yeni bir hayata kavuşurdu.

Bana öyle geliyor ki, ben bu fikirleri okuduğum romanlardan edinmemiştim. Bunları gerçekliğe karşı çıkma duygusuyla içimde oluşturmuştum ve geliştirmiştim. İlk şiirlerimden birinde söylemiş olduğum gibi:

"Karşı çıkmak için gelmişim ben bu dünyaya."

Dahası, tuhaf ve unutmaz bir hafızam vardı: Gerçekliğin sınırlarının ötesinde bir yerde, ilk çocukluk zamanlarımda büyük bir ruhsal patlama, tatlı bir duygu heyecanı ya da daha ziyade bir uyum sezgisi, yükselen güneşten daha parlak bir sevinç duygusu yaşamıştım.

Belki daha anamın rahmindeyken onun yaşadığı o büyük sevincin heyecanlı erkesi bana geçmişti ve ateşli bir parıltıyla ruhumu doğurmuş, yaşama itmişti, belki annemin o fevkalâde mutluluk ânı, bir kadından olağanüstü bir şeyin beklentisini hayatım boyunca sürecek şekilde içime yerleştirmişti.

Bilmediğin şeyi hayal edersin ve bir erkeğin yapmayı öğrendiği şeylerin en akıllıcası bir kadını sevmesi ve onun güzelliğine hayran olmasıdır. Dünyadaki en sevecen şeyler onun kadına olan aşkından doğar.

Bir gün nehirde yüzmek için mavnanın pupasından suya dalmış,

göğsümü çıpa zincirine çarpmıştım, ayağım da zincire sıkışmıştı. Orada suyun içinde başaşağı asılı kalmışken bir arabacı beni dışarı çekmişti. İçimdeki suyu dışarı atmak için derimi zedeleyip kanatıncaya kadar beni epeyce ovuşturdular. Hastalanıp yatağa düşmüştüm.

Sevgilim beni ziyarete gelmişti. Yatağın ucuna oturmuş, olayın nasıl olduğunu sormaya başlamıştı. O arada güzel, hafif eliyle alnımı sıvazlıyor, endişeli bakışlarla gözlerini kırpıştırıyordu.

Ona sormuştum: Kendisini sevdiğimi anlamış mıydı?

"Evet," dedi ihtiyatlı bir gülümsemeyle, "evet, anladım ve bu çok kötü, ben de seni seviyor olsam da..."

Sözleriyle birlikte dünya birden ayağa fırladı, bahçedeki ağaçlar neşeyle sarsıldı. Sevinçten, şaşkınlıktan sersemlemiştim. Başımı onun kucağına koydum. Ona sıkıca sarılmış olmasaydım, olasıydı ki, pencereden bir sabun köpüğü gibi uçacaktım.

"Kıpırdama, sana iyi gelmez bu," dedi sertçe, başımı tekrar yastığa koymaya çalıştı. "Ve eğer uslu durmazsan, eve dönerim. Ne deli çocuksun sen! Senin gibisini hiç görmedim! Bizimle ve hissettiklerimizle ilgili, sen iyileşince konuşacağız."

Tam bir dinginlikle konuşuyordu ve gözlerindeki o gülümseme tarif edilemez derecede yumuşaktı. Biraz sonra gitti, beni parlak bir umutla ve içimi onun yardımıyla yeni fikirlerin ve yeni duyguların ülkesine doğru yükseleceğime dair bir güvenle doldurdu.

Birkaç gün sonra şehrin dışında, bir sel yatağının hemen yanındaki tarlada oturuyorduk ki, rüzgâr çalıları ıslık çalarak hışırdatmaya başladı, gri gökyüzü yağmur yağdırmakla tehdit ediyordu. Kadın resmî, sıkıcı sözcüklerle aramızdaki yaş farkını ifade etti, ders çalışmaya başlamam gerektiğini, bir eş ve çocuğun sorumluluğunu almam için çok erken olduğunu söyledi. Bir annenin çocuğuna konuştuğu tonda söylenen bu tatsız gerçekler sadece onu daha fazla sevmeme ve saygı duymama yol açtı. Onun sesini ve yumuşak sözlerini dinlemek hem tatlı, hem hüzünlüydü. Benimle daha önce hiç kimse böyle konuşmamıştı.

Aşağıda uzanan derin sel yatağına bakmaya başladım. Rüzgârda çalılar, hızla akan yeşil nehre doğru atılırken, onun gösterdiği şefkate kalbimin ta derinlerinden, ruhumun tüm gücüyle karşılık vereceğime ant içtim.

"Herhangi bir karar vermeden, çok iyi düşünmeliyiz," dedi yumuşak sesi. Bahçelerin yeşilliğine gömülmüş olan şehre doğru bakarken bir ağaç dalıyla kendi dizlerine vuruyordu.

"Ve elbette Boleslav ile konuşmalıyım. Zaten bir şeylerden şüpheleniyor ve huzursuz. Dram sevmiyorum."

Her şey çok hüzünlüydü, çok güzeldi ama adi, gülünç bir şey gerekliydi bu ortama.

Pantolonumun beli bana çok bol geliyordu ve bakırdan uzun, sekiz-on santimlik bir iğne ile sıkılaştırmıştım (neyse ki artık züğürt sevgililer için o iğnelerden üretilmiyor). İğne tenimi kaşındırıyordu ve bir ara dikkatsiz bir hareketimle etime battı. Çekip çıkardım ama dehşetle hissettim ki, yaradan kan akıyor, pantolonuma dökülüyordu. İçimde çamaşır yoktu ve aşçı ceketi de ancak belime kadar geliyordu. Bacağıma yapışmış ıslak pantolonla nasıl kalkıp yürüyecektim?

Durumun gülünçlüğünün farkına varıp, bir de komedi tarzı almış olmasına kızarak, sözlerini unutuvermiş bir aktörün doğal olmayan ses tonuyla heyecanlı heyecanlı konuşmaya başladım.

Beni bir süre dinledi. Dinlemesi başta dikkatliydi ama biraz sonra apaçık bir şaşkınlığa dönüştü.

"Ne yüksek sesli kelimeler!" dedi, "Hiç senin konuşmana benzemiyor."

Bu nihayet beni vurdu, ben de ketum biri gibi sustum.

"Gidelim haydi, yağmur geliyor."

"Ben burada kalacağım."

"Neden?"

Ne diyebilirdim?

"Bana mı kızdınız?" dedi yumuşakça gözlerimin içine bakarak.

"Aaa, yok! Kendim..."

"Kendinize de kızmayın," dedi kalkarken.

Ben kıpırdayamadım. Ilık ılık bulanmışken aklımdan bir de kuruyordum ki, kan şimdi sanki hışırdayarak akacak, o da durumu anlamakta gecikmeyecekti. O zaman bana soracaktı: "Bu nedir böyle?"

"Siz gidin," diye yalvardım delirmiş gibi.

O bana biraz daha sevecen sözler söyledi nezaketle, sonra sel çukuru kenarından, sevimli bacaklarıyla sallana sallana ilerleyerek

yürüdü gitti. O ince şekil kaybolup gidene kadar ben arkasından seyrettim. Ondan sonra yere uzandım, ilk aşkımın bir mutsuzluğa dönüşeceğinin bilinciyle sağlam bir darbe yedim.

Öyle de oldu. Kocası gözyaşı döküp, salyalarla duygusal laflar gevelemiş, o da bu yapışkan akarsuda benim tarafıma yüzmek için bir karara varamamıştı.

"O çok umarsız ve siz çok sağlamsınız," demişti bana, gözlerinde yaşlarla. "Diyor ki, onu terk edersem, güneşsiz kalmış bir çiçek gibi solacakmış."

"Çiçeğin" güdük bacaklarını, kadın gibi kalçalarını, karpuz gibi yuvarlak göbeğini gözümün önüne getirip kahkaha atmıştım. Sakalında uçuşan sinekler orada daima yiyecek bir şeyler bulacaktı.

O gülümsedi.

"Söylemesi komik gerçekten," diye kabul etmişti, "ama onun için cidden zor olacaktı."

"Benim için de öyle."

"Ah, ama siz gençsiniz, güçlüsünüz."

Yaşamımda ilk kez, zayıfın düşmanı olduğumu hissetmiştim. Daha sonraları, daha ciddi vakalarda, kuvvetli olanın zayıf tarafından çevrelendiğinde nasıl feci bir şekilde çaresiz kaldığını, yok olmaya mahkûm olanların anlamsız varlıklarını korumak için kalbin ve aklın en değerli gayretlerinin nasıl harcandığını sıklıkla gözlemledim.

O andan kısa süre sonra yarı hasta ve delirmenin eşiğinde, şehri terk ettim ve neredeyse iki yıl Rusya içinde yol teptim. Volga ve Don vadilerini geçtim, Ukrayna'da, Kırım'da ve Kafkasya'da dolaştım, birçok izlenimler edindim, sayısız maceralar yaşadım, her zamankinden daha kaba, daha alıngan biri oldum ama yine de kalbimin derininde bu kadının hayalini sakladım. Oysa ondan daha akıllılarını, daha iyilerini tanımıştım.

Ve iki yıldan daha fazla bir süre sonra, Tiflis'te bir sonbahar günü, onun yine Paris'ten döndüğü söylendi bana ve duyması hoştu ki, onunla aynı şehirdeydim. Güçlü, yirmi üç yaşında bir genç olmama rağmen, yaşamımda ilk kez düştüm ve bayıldım.

Eğer o bana bir arkadaşıyla davetiye göndermeseydi, gidip onu görmeye cesaret bulamayacaktım kendimde.

Onu her zamankinden daha sevecen, daha çekici buldum.

Üzerinde aynı genç kız havası, aynı narin renk, mavi gözlerinde aynı yumuşak parıltı vardı. Kocası Fransa'da kalmıştı. Kızıyla yalnız gelmişti. Kız ceylan gibi sevimliydi, canlıydı.

Ona gittiğimde şehirde gök gürültülü bir fırtına patladı ve sağanak yağmur başladı. St. David dağından yağmur dereleri kaldırım taşlarını yerinden oynatacak kadar şiddetle akıyordu. Ev şiddetli rüzgârdan, akan suyun kızgın çağıltısından, yıkılan bir yerlerin gümbürtüsünden sarsılıyordu. Pencere pervazları takırdıyor, oda sürekli patlayan şimşeklerden devamlı aydınlanıyordu. Her şey dipsiz bir kuyunun içine düşmüş gibiydi.

Çocuk korkmuş, başını yatak örtüsünün altına saklamıştı. Biz pencere kenarında durmuş, ışıktan gözlerimiz kamaşmış bir halde, nedense fısıltıyla konuşuyorduk.

"Böyle bir fırtına hiç görmedim," sözcükleri çıktı sevgilimden.

Sonra birden sordu: "Peki, bana olan duygularınız bitti mi?"

"Hayır."

Bir şaşkınlık gösterdi, sonra aynı fısıltıyla devam etti:

"Tanrım, ne kadar değişmişsiniz! Bambaşka biri olmuşsunuz!"

Pencerenin yanındaki bir koltuğa yavaşça gömüldü, o anda körleştiren bir şimşek çakmasıyla sıçradı ve kaşları çatıldı, dedi ki:

"Hakkınızda çok söylenti var. Sizi buraya getiren nedir? Anlatsanıza bana, siz nasıl yaşıyorsunuz?"

Tanrım! Ne kadar ufak tefek, nasıl şahaneydi!

Gece yarısına kadar konuştum. Sanki ona itiraflarda bulunuyordum. Doğanın netameli fenomeni beni daima heyecanlandırır, çılgınca neşelendirir. Söylediklerim dikkatini çekti, dinlerken açılmış gözlerini üzerime dikmişti. Sadece zaman zaman fısıltıyla karşılık veriyordu:

"Bu müthiş!"

Ayrılırken, daha önce benimle vedalaşırken hep yaptığı gibi büyüğün küçüğe davranışı havasını hiç göstermedi. Ki bu davranış beni hep üzerdi. Islak caddelerde yürüdüm, ayın keskin orağı bulutları biçiyordu, başım mutlulukla dönüyordu. Ertesi gün postayla ona şu şiiri gönderdim (sonradan onu sık sık okumuştu ve hafızama iyice yerleşmişti).

Madam!
Nazik bir söz, yumuşak bir bakış

Yetişir uysal bir köle yapmaya
bu büyücüyü,
Ustadır o önemsizleri
küçük sevince döndürme işinde,
Kabul edin kendiniz için bu köleyi!
Belki de küçük sevinçleri,
Dönüştürür büyük mutluluklara.
Dünya yaratılmadı mı,
Maddenin toz parçacıklarından?
Ah, evet!
Dünya eğlenceyle yaratılmadı
Ama yine de
Çok fazla sevinç var.
Uysal kölenizin örneğin,
İçinde güzel bir şeyler var:
O sizsiniz!
Bunu size söylüyorum.
Ama sessizlik!
Sözcüklerin kör çivisi,
Karşılar mı sizin kalbinizin yerini,
Çiçeklerin en güzelini,
Yeryüzünün solgun renklerini?

Elbette buna bir şiir demek zordu ama nükteli bir içtenlikle yazılmıştı.

İşte şimdi bir kez daha, bana göre dünyadaki en harika insanın, bana çok gerekli olan kişinin karşısında oturuyordum. Zarif hatlarını saklamayan, yumuşak kıvrımları üzerine dökülen mavi bir elbise giymişti. Benimle şimdi tamamen yeni sözcüklerle konuşurken kemerinin püskülüyle oynuyordu. Ve ben onun pembe uçlu narin parmaklarının hareketini izliyor, o arada kendimi usta ve sevgi dolu bir müzisyenin çaldığı kemana dönüşmüş olarak hayal ediyordum. Ölmek istiyordum ve bu kadını bir nefes gibi ruhuma çekmek istiyordum, ki sonsuza dek orada benimle birlikte kalsın. Vücudum gergindi, kasmaktan ağrıyordu ve kalbim öyleydi ki, sanki şimdi patlayacaktı.

Ona ilk öykümü okudum (o sırada yeni yayınlanmıştı), ama onun hakkında ne düşündüğünü şimdi hatırlamıyorum. Şaşırarak

konuştuğunu hatırlar gibiyim:

"Demek nesir yazmaya başladınız!" Ve o zaman, sanki rüyaymış gibi; "Şu son iki yıl içinde hep sizi düşünüyordum. Tüm bu zorluklara benim yüzümden girmiş olmanız gerçek olabilir mi?" dedi.

Ona yaşadığı bu dünyada zor ve korkacak hiçbir şey olmadığını mırıldandığımı hatırlıyorum.

"Ne kadar hoşsunuz..."

Ona umutsuzca sarılmak istiyordum ama aptal gibi uzun kollarım, büyük ellerim vardı, onu inciteceğim korkusuyla buna cüret edemedim. Orada öylece duruyor, kalbimin hızlı hızlı çarpışıyla sallanıyor ve mırıldanıyordum:

"Gelin, beraber yaşayalım. Benimle yaşamanız için yalvarıyorum size!"

Biraz utanarak, yumuşak tavırla güldü. Güzel gözleri kör edecek kadar parlaktı. Odanın bir köşesine çekildi, oradan konuştu:

"Şöyle yapalım bakın: Siz Nijniy-Novgorod'a dönün, ben burada kalıp düşüneceğim. Sonra size yazarım."

Okuduğum romanlardan birindeki kahraman gibi saygıyla eğildim, ayrılıp uzaklaştım.

O kış, kızıyla birlikte bana, Nijniy'e geldi.

"Yoksul evlenirse, geceler bile kısalır," der hüzünlü bir Rus şarkısı bilge sözlerle. Kendi tecrübem bana bu gerçeği teyit ettirdi.

Ayda iki rubleye bir pansiyon kiraladık. Burası bir papazın bahçesindeki eski hamamdı. Ben girişe yerleştim, eşim hamamın içine yerleşti, burası salon olarak da kullanılacaktı. Aile hayatı için uygun bir yer değildi tabii. Köşeler ve kirişler boyuna donuyordu. Ben genellikle geceleri çalışıyordum, üstüme ne varsa giyiyordum, bir de halıya sarınıyordum. Böyle olduğu halde kötü bir romatizmaya yakalandım. O zamanlar sahip olduğum ve bununla öğündüğüm sağlığım ve dayanıklılığım neredeyse doğaüstü bir şeydi.

Salon ılıktı ama sobayı yaktığım zamanlar havaya bir sabun, kavrulmuş kayın yaprağı ve çürük odun kokusu yayılıyordu. Bu koku güzel gözlü bir taş bebek olan küçük kızın sinirlerini bozuyor, onda baş ağrısı yapıyordu.

Bahar gelince örümcekler, tahtakuruları ortaya çıktı. Anne ve kız bunları görünce bayılacak gibi oluyorlardı. Ben de bunları kunduramla öldürmek zorunda kalıyordum. Çalılar ve yabani mürver ve ahududu bitkisi bürümüş küçük pencereler salonu loşlaştırıyordu ama sarhoş ve kaprisli papaz bunları kesmeme hatta ucundan biraz budamama bile razı olmuyordu.

Elbette daha uygun bir ev bulabilirdik ama papaza borcum vardı, o da beni seviyordu ve başka bir yere bırakmayacaktı.

"Alışırsın," diyordu bana, "eğer alışamazsan, benim paramı ver de nereye istersen git. İstersen İngilizlerle yaşa. Benim için fark etmez."

İngilizlerden nefret ediyordu.

"Tembel herifler, Solitaire'den başka bir şey icat edememişler. Dövüşmeyi bile bilmiyorlar," diye söyleniyordu.

Geniş, kızıl sakallı, yuvarlak kırmızı suratlı, kocaman bir yaratıktı. O kadar çok içiyordu ki, artık kilisede hizmet edemiyordu. Küçük, sivri burunlu, siyah saçlı, kargaya benzeyen bir kadın terziye duyduğu aşkla tarifsiz acı çekiyordu.

Bana kadının yaptığı ihanetleri anlatırken sakalına damlayan gözyaşlarını elinin ayasıyla siliyordu.

"Biliyorum şirret ama bana Şehit Famiam'ı hatırlatıyor, onun için seviyorum onu."

Bu şehidi *Azizlerin Hayatı*'nda büyük bir dikkatle aramış ama böyle bir isme rastlayamamıştım.

İnançsız oluşuma çok kızıyor, bana şöyle nasihatlerde bulunarak ruhumu harekete geçirmek istiyordu:

"Bu meseleye pratik olarak bakın, oğlum. Milyonlarca inanan insan var ama inanmayanlar üç beş kişi sadece. Neden böyle? Çünkü dinsiz insan susuz balık gibidir. Yaşayamaz. Onun için, haydi içelim biz."

"Ben içmiyorum, romatizmama dokunuyor."

Bir parça sardalyeyi çatalına geçirip, çatalı başının üstünde salladı ve tehdit edercesine konuştu:

"İşte bu da inançsızlıktan kaynaklanıyor."

Sevgilimi bu hamamda yaşattığım için geceleri utançtan uyuyamıyordum. Çoğu zaman yemek için et veya çocuğa bir oyuncak alamıyordum, yoksulluğuma lanet ediyordum. Ben yoksulluktan

utanmıyordum ama aşağılayıcı ve fecaat olan şuydu ki, bu görgülü hanım ve özellikle çocuğu buna katlanmak zorunda kalmışlardı.

Geceleri köşedeki masama oturup yasal belgeler veya öyküler yazarken dişlerimi gıcırdatıp kendimi, aşkımı, kaderi ve genelde tüm insanları lanetliyordum. Sevgilim, gönlü yüce, yaşamının ne kadar zor olduğunu çocuğuna belli etmemeye çalışan bir anne gibiydi. Dudaklarından bir kez bile şikâyet dökülmemişti. Durumumuz ne kadar zorsa onun sesi o kadar parlak, gülüşü o kadar neşeliydi. Sabahtan gece olana kadar papazların ve onların ölmüş eşlerinin portrelerini yapıyor, bölgenin haritalarını çiziyordu. Bu haritalar nedeniyle yerel yönetim ona bir sergi sırasında altın madalya vermişti. Portre siparişleri olmadığı zamanlarda caddelerimizdeki kadınlar ve kızlar için ipekten, hasırdan, telden son Paris modası kadın şapkaları yapıyordu. Kadın şapkaları üzerine bilgim yoktu ama fantastik kreasyonları çok eğlenceli olmalıydı çünkü bunları giyip aynanın karşısına geçtiğinde gülmekten kırılıyordu. Ve bu şapkalar, onları giyenlerde garip etkiler yaratıyordu, başlarına yerleştirdikleri tüylü, kuşlu, kuş yuvalı figürlerle özellikle gururlanıp, göbeklerini gere gere caddede yürüyorlardı.

Ben bir avukatın yanında çalışıyordum, yerel bir gazeteye de öyküler yazıyordum. Bu yaratıcı yazılarım için satırbaşına iki kopek kazanıyordum. Eğer çaya misafirlerimiz olmazsa sevgilim okul günlerine ait öykülerini anlatıp beni eğlendiriyordu. Anlaşılan Çar II. Aleksandr, zamanında Belostok yatılı okulunu çok sık ziyaret ediyormuş. Oradaki kızlara öyle tatlı davranıyormuş ki, kızlardan bazıları sonradan mucizevi şekilde hamile kalıyorlarmış. Zaman zaman kızların en güzellerinden bazıları Çar'ın Belovjskaya arazisindeki av partilerine katılıyorlarmış, sonra doğrudan doğruya evlenmek üzere Petersburg'a gidiyorlarmış.

Paris hakkında da birçok ilginç şey anlatıyordu. Özellikle Maxime du Camp'ın yazdıkları olmak üzere, okuduklarımdan dolayı zaten biraz bilgim vardı. O, Paris'i Montmartre kahvelerinde ve yaşadığı Quartier Latin'da öğrenmişti. Hikâyelerini şaraptan daha kışkırtıcı buluyordum. Kadınlara övgü ilahisi yazdım. Dünyanın tüm güzelliğinin onların aşkından ilham aldığına kani olmuştum.

En çok onun kendi aşk öykülerini dinlemekten keyif almıştım. Öyle hayran bırakıcı ve açık sözlülükle anlatıyordu ki, bazen bende

mahcubiyet uyandırıyordu. Gülmelerle, hafif kalem dokunuşları gibi sözcüklerle General Rebinder'in komik portresini çizdi bana. Onunla nişanlanmıştı. Bir keresinde hükümdarlık av partisinde, Çar'a öncelik fırsatı vermeden bir bizon vurmuştu general. Sonra yaralı hayvana bakarak bağırmıştı: "Beni affedin ekselansları!"

Bana Rus mültecilerini de anlatıyordu. Sözleriyle birlikte, insanlara karşı gösterdiği gizli horgörüden kaynaklanan gülümsemesini o zamanlar dudaklarında hissediyordum. Açıksözlülüğü onu zaman zaman açık, naif bir alaycılığa götürüyordu. Dilinin pembe ucunu bir kedi eniği gibi dudaklarının üzerinde gezdiriyor, gözlerinde tuhaf bir ışıklanma oluyordu. Bazen de iğrenme hali gösteriyordu. Ama çoğunlukla bebekleriyle oynamaya dalmış bir kız çocuğu gibiydi.

Bir gün bana dedi ki:

"Bir Rus âşık oldu mu, hemen gevezeleşir, sıkıcı olur. Hatta çoğu zaman iğrenç şekilde konuşkan biri olur. Sadece Fransızlar aşkı bilen insanlardır. Aşk onlar için neredeyse bir dindir."

Ondan sonra artık kendimi ona karşı ister istemez kısıtlamıştım.

Fransız kadınları hakkında da demişti ki:

"Onların kalbi her zaman tutkulu bir duygu ile dolu olmaz. Ama bazen onun yerini dikkatle geliştirdikleri bir şehvet duygusu alır. Onlar için de aşk bir sanattır."

Bana bunları söylerken sesinin aldığı ton ciddi ve emrediciydi. Bu, tam olarak gereksinim duyduğum türden bir malumat değildi ama yine de malumattı ve bunları içime hevesle çektim.

"Ruslarla Fransızlar arasındaki fark, tıpkı meyve ile meyve aromalı şeker arasındaki fark gibidir," dedi bir keresinde, mehtaplı bir gecede bahçedeki cumbada oturuyorduk.

Kendisi şekerlemeydi. Beraberliğimizin ilk günlerinden birinde ben erkekle kadın arasındaki ilişki üzerine romantik görüşlerimi coşkuyla ileri sürdüğümde onu çok şaşırtmıştım.

"Ciddi misin? Sahi böyle mi düşünüyorsun?" demişti, mavi mehtap altında kollarıma aldığım sırada. Pembe teni şeffaflaşmış görünüyordu, sarhoş edici bir badem kokusu yayıyordu. İnce parmakları bilinçsizce saçlarımla oynuyordu. Sonuna kadar açılmış ve huzursuz gözlerle bana bakarken dudaklarında inanmaz bir tebessüm vardı.

"Ah Tanrım!" diye bağırarak yere atlamıştı, ışıktan gölgeye ileri geri adım atarak yürürken ayışığının üzerine düşmesiyle güzel teni saten gibi parlıyordu. Çıplak ayakları yer döşemelerine sessizce temas ediyordu. Sonra bana döndü, elini yanağıma koydu, bir anne tonuyla konuştu:

"Senin ilk deneyimin bir kızla olmalıydı. Evet, evet! Benimle değil."

Onu kollarıma alınca ağlamaya başladı.

"Seni ne kadar sevdiğimi fark etmişsindir. Değil mi?" diye sordu yumuşak sesle. "Seninle olduğum kadar hiç kimseyle mutlu olmamıştım. Gerçek bu ve bana inanmalısın. Kimseyi bu kadar şefkatle ve iç ferahlığıyla sevmemiştim. Seninle olmak ne kadar güzel, tahmin bile edemezsin! Ama yine de söyleyeyim, biz yanlış yaptık. Ben senin için doğru kişi değilim. Ben yanlış yaptım."

Onu anlamamıştım. Sözleri beni korkutmuştu. Muhabbetli sözler söyleyip aceleyle yatıştırmaya çalıştım onu. Ama bu tuhaf sözler zihnime kazınmıştı. Birkaç gün sonra coşkulu gözyaşlarıyla yine söyledi:

"Ah, keşke sen benim ilk aşkım olsaydın!"

Bu fırtınalı geceyi arıyorum. Yaşlı mürver çalıları pencerenin pervazını dövüyor, rüzgâr bacadan uğulduyordu. Oda karanlık ve soğuktu, yırtık duvar kâğıtları hışırdıyordu.

Ne zaman fazladan birkaç ruble bulsak, arkadaşlarımızı bir ziyafete davet ediyorduk. Et, votka, bira, börekler ve her cinsten mezeler. Paris'limin harika bir damak zevki vardı ve Rus mutfağını da seviyordu: Karabuğday ve kaz yağı doldurulmuş işkembe dolması, yayınbalığı böreği, patatesli kuzu haşlama.

"Obur Canlar" derneği kurmuştu, arkadaşlarından on kadar üye bulmuştu. Bunlar iştahlı, içkiyi seven, mutfak sanatından anlayan, bıkmadan yorulmadan güzel sohbetler yapabilen kişilerdi. Bense az yerdim ve beslenme işlerine pek dikkat etmezdim. Bu, benim estetik gereksinimlerimin dışındaydı.

"Boş kişiler," demiştim bunlara bir keresinde.

"Yeteri kadar değer verirsen, kimse boş değildir," dedi, "Heine demişti ki, 'hepimiz elbisenin altında aynı çıplağız'".

Birçok özlü söz biliyordu ama sanırım bunları her zaman yerli yerinde kullanmıyordu.

Erkeklerle "dalga geçmek" en sevdiği şeylerdendi ve bunu maharetle yapıyordu. Şen şakrak hali ve kıvrak zekâsıyla nerede olursa orayı şenlendiriyor, heyecan yaratıyordu. Onunla sadece birkaç dakika konuşan bir erkeğin kulakları kızarır sonra morarır, gözleri neşeyle buğulanır, ona keçinin lahanaya baktığı gibi bakardı.

"Manyetik bir kadın!" demişti noterin yardımcısı, yüzü siğilli, göbeği kilise kubbesi kadar yuvarlak, niteliksiz bir adamdı.

Yaroslavl'lı sarı saçlı öğrenci çocuk ona kafiyeli şiirler yazıyordu. Ben bu şiirlerden tiksinti duyuyordum ama o, gözünden yaşlar gelene kadar gülüyordu.

"Bunları ne diye kışkırtıyorsun?" diye sordum bir kez.

"Balık tutma sporu gibi bir şey, buna flört deniyor. Bundan hoşlanmayan saygın bir kadın yoktur yeryüzünde."

Bazen yüzüme kurnaz kurnaz bakar, sorardı:

"Kıskanıyor musun?"

Hayır, kıskanmıyordum. Ama kızıyordum. Bayağılığa dayanamıyordum. Doğuştan neşeliydim ve gülmenin insanın en yüce yeteneği olduğunu anlamıştım. Sirk soytarılarını, sahne komedyenlerini yeteneksiz insanlar olarak düşünüyordum. Kendimin bunlardan daha iyisini yapabileceğimden emindim. Misafirlerimi sık sık gülmekten karınlarına ağrı girecek kadar güldürüyordum.

"Tanrım! Sen muhteşem bir komedyen olabilirmişsin. Haydi sahneye! Geçekten. Git!" dedi bana.

Kendisi amatör gösterilerde başarıyla oynamış ve profesyonel yapımcılardan teklifler almıştı.

"Sahneyi seviyorum ama sahne gerisinden korkarım," diyordu. O düşüncede, sözde, arzuda dürüsttü.

"Sen çok felsefe yapıyorsun," diyordu bana, "hayat kendi içinde yalın ve sadedir. Onu gizli anlamlar arayıp, karmakarışık yapmakta yarar yoktur. İnsanın yapabileceği sadece onu yalınlaştırmaktır. Kimse daha fazlasını yapamaz."

Onun felsefesinde çok fazla jinekoloji olduğunu hissediyordum ve doğumbilim dersleri onun kutsal kitabı gibiydi. Enstitüye girdiğinde ilk kez okuduğu bilimsel kitabın kendisini nasıl şoka sokmuş olduğunu anlatmıştı.

"Öyle naif bir kızdım ki, bu kitapla kafama tuğla düşmüş gibi olmuştu. Bulutlardan çamura saplanmışım gibi gelmişti bana ve kaybettiğim inancım için ağlamıştım. Ama kısa süre sonra anlamıştım ki, ayağımın altındaki zemin kaba da olsa, sağlamdı. Ağladığım Tanrı içindi. Onu kendime çok yakın hissediyordum. Ve bir anda ince havada sigara dumanı gibi dağılıverdi, onunla birlikte yüce aşk rüyalarım da gitti. Ne kadar çok düşünmüş, onun hakkında ne güzel konuşmuştuk okuldayken!"

Onun nihilizmi -öğrenciliğinin toyluğu ve Paris'li dünyeviliğinin bir karışımıydı bu- beni itiyordu. Geceleri bazen masamdan kalkıp ona bakmaya gidiyordum. Yatakta daha küçük, daha şirin, daha güzel görünüyordu. Orada durup onu seyrederken ruhunu sarmış olan bahtsız hayatının cilvelerine büyük bir acı duyuyordum. Acımam ona olan aşkımı güçlendiriyordu.

Edebi zevklerimiz tamamen farklıydı: Ben Balzac ve Flaubert hayranıydım, o ise Paul Féval, Octave Feuillet ve Paul de Kock. Özellikle "Mademoiselle Giraud, Ma Femme" romanını beğeniyor, okuduğu romanlar içinde en esprilisi olduğunu düşünüyordu. Benim içinse o, "Ceza Kanunu" kadar sıkıcı bir kitaptı. Buna rağmen iyiydik, birbirimizden sıkılmıyor, birbirimizi sevmekten vazgeçmiyorduk. Fakat beraberliğimizin üçüncü yılında içimde kötülük habercisi bir şeyin kıvranmaya başladığını fark ettim. Artan bir dirençle kıvranıyordu. Yoğun olarak okuyor ve edebi çalışmalar yapıyordum o sıralarda ve yazdıklarımı ciddiye almaya başlamıştım. Oysa sürekli gelen konuklar bana mani oluyorlardı. Çoğu ilginç olmayan kişilerdi ve sayıları öyle artmıştı ki, kazancımız bunları ağırlama olanaklarımızı tüketmişti.

Yaşamı panoptik* bir şey gibiydi. Ve erkekler "Lütfen dokunmayın!" yazan uyarıyı okumadıkları zaman, bazen onlara yaklaşır, onlar da bunu bir avantaj sanırlardı. İş benim düzeltmek zorunda kaldığım yanlış anlaşılmayla sonuçlanırdı. Bunu ben bazen fevri ve beceriksizce yapardım. Kulağını çektiğim bir beyi hatırlıyorum, şikâyet ediyordu:

"Tamam, hatalıyım ama ne hakla kulağımı çeker? Ben okul çocuğu değilim ki! Onun yaşının iki katıyım, o kulağımı çekiyor! Çeneye bir yumruk daha yerinde olurdu!"

---

* Panoptik: Bir bakışta bütün içi görülebilecek biçimde inşa edilmiş yapı.

Anlaşılan suçlunun değer yargılarına uygun ceza verme işinde deneyimli değildim.

Eşim yazdığım öykülerime pek ilgi göstermiyordu ama bu beni incitmemişti. Ben kendim de bir yazar olabileceğime inanamıyordum zaten. Evet, ilham anları yakalamıştım, bu doğruydu ama genelde, gazetedeki işimi bir geçim aracı olarak kabul etmiştim.

Bir sabah ona geceki çalışmanın ürünü olan "Yaşlı Kadın İzergil" öykümü okudum. Dinlerken birden uykuya daldı. Başta buna alınmamıştım. Okumayı bırakıp düşünceli düşünceli onu seyretmeye başladım. Küçük, tatlı başı köhne divanda geriye kaydı, dudakları açıldı, bir çocuk gibi pürüzsüz ve sakin nefes almaya başladı. Sabah güneşi pencerede mürver dallarının arasından süzülüyor, onun göğsünde ve dizlerinde şeffaf çiçeklere benzeyen altın lekeler bırakıyordu.

Kalktım, bahçeye çıktım. Derinden yaralanmış, kendim hakkında kuşkuyla dolmuştum. Hayatımda hep pislik içinde, köle gibi çalışan, sefil veya ahlâksız, kibirli, kaba, vurdumduymaz kadınlar görmüştüm. Çocukluğum bana sadece tek bir sevimli kadın tipi çizmişti; Kraliçe Margot. Ama beni ondan ayıran sıradağlar kadar farklı izlenimlerdi. İzergil'in yaşam öyküsünden kadınların hoşlanacağını, bunun da onlarda özgürlüğe ve güzelliğe karşı bir susuzluk duygusu yaratabileceğini düşünmüştüm. Ama işte şimdi burada, en sevdiğim kadın: Uyuyordu!

Neden? Göğsümdeki hayat çanının vuruşu yeterli değil miydi?

Bu kadın kalbimde annenin yerini almıştı. Umut ediyordum ve inanıyordum ki, benim yaratıcı gücümü harekete geçirecekti, onun etkisiyle köşeler sertliği kaybedecek, içimde bir hayat büyüyecekti.

Bu otuz yıl önceydi. Anı bugün dudaklarıma bir gülümseme ifadesi çiziyor. Ama o zaman, onun tartışılmaz bir hak olan uyuma isteğine ihtiyaç duymuş olması bende tarifsiz bir acıya sebep olmuştu.

İnandım ki hüzün, önem vermez tonda konuşulduğu zaman giderilebilir. Ve dünyada hayır işlerine girişmiş olan kurnaz kişilerin aslında bizzat insanların acılarından zevk alan kişiler olduğundan, aile dramına neden olan, insanların hayatlarını mahveden bir habis ruh olduğundan şüphe ediyordum. Bu görünmez

şeytanı şahsi düşmanım bildim, onun tuzaklarını önlemek için ona tüm gücümle karşı koydum.

Oldenburg'un *Buda, Öğretileri ve Takipçileri* adlı kitabını okurken şu cümleyi görmüştüm: "Tüm hayat ıstıraptır," diyordu. Buna tamamıyla karşı çıkmıştım. Hayattan çok zevk almamıştım. Ama hissediyordum ki, ıstırap arızî bir şeydir, kaçınılmaz değildir. Ve Rahip Chrisanth'ın *Religion of Orient* adlı kitabını dikkatli bir mütalaadan sonra daha da fazla ikna olmuştum ki, hiçbir şey, dünyanın temeline üzüntüyü, korkuyu ve ıstırabı oturtan öğretiler kadar ruhuma yabancı değildir. Dini coşku içinde yaşadığım bir süreçten kurtulduktan sonra, bu coşkunun aşağılayıcı boşluğunun farkına varmıştım. Istırap fikri bana öyle itici gelmişti ki, her türden dramlardan nefret etmiştim ve dramları komediye çevirmeyi başarıyla öğrenmiştim.

Sırf bizim evimizde de bir "aile dramı" gelişmekte olduğunu ve bunu önlemek için ikimizin de elimizden geleni yaptığımızı söylemek için tüm bu konulara girmem belki de gereksizdi. Gerçek benliğimi aramak amacıyla döşediğim dolambaçlı yolun izini sürmek için burada bu felsefi parantezi açmak için kendime izin verdim.

Eşimin içten gelen neşesi, onun evde bir drama rolünü, -her iki cinsiyetten Rus insanının da oynamaktan çok hoşlandığı o "psikolojik çözümleme" rolünü- oynamasını olanaksız kılıyordu.

Ama şu sarışın liselinin can sıkıcı cüreti onun üzerinde sonbahar yağmurunun etkisi gibi bir etki bırakıyordu. İçi yuvarlak güzel el yazısıyla yazılmış şiirlerle dolu posta kâğıtlarını her yere, kitapların arasına, şapkaların, hatta şekerliğin içine bile sıkıştırıyordu. İtinayla katlanmış bu kâğıtlardan ne zaman bulsam eşime veriyor ve diyordum ki:

"Kalbini yumuşatmasına izin ver şu son girişimin!"

Başta Cupid'in kâğıttan oku onun üzerinde bir etki yapmamıştı. Bana o şiirleri okuyor, ikimiz de şu satırlara gülüyorduk:

Gece, gündüz yalnız senin için yaşıyorum,
Tüm diğer zevklerden uzak duruyorum isteyerek,
Sadece senin yaydığın ısıda dinlenmek,
Her hareketini, başını her çevirişini seyretmek,
Uçuyorum, bir şahin olup, savaşıyorum çevrende.

Ama bir gün, liselinin bir kâğıdını okuduktan sonra dedi ki:

"Ona acıyorum."

Hatırlıyorum; "Benim üzüntümse onun için değil," diye cevap verdim. Ondan sonra artık bana onun şiirlerini okumadı.

Benden dört yaş büyük, tıknaz bir adam olan bir şairse, sessiz ama yapışkan, içkiye düşkün biriydi. Pazar günleri öğlen ikide yemeğe geliyor, sessiz sakin, sabah ikiye kadar oturuyordu. O da benim gibi bir avukatın yanında kâtip olarak çalışıyordu. Adamın unutkanlığının derecesi iyi niyetli patronunu büyük bir hayrete düşürüyormuş. İşini yaparken çok dikkatsizmiş. Adam arada bir kaba bir sesle söylenirdi:

"Bunların hepsi çok saçma."

"Saçma olan nedir?"

"Hmm... Nasıl anlatsam," der, derin düşünceye dalmış gibi, mavi gözlerini tavana diker, nasıl anlatacağını bir türlü bilemezdi.

Bu adam öyle bir sıkıntı yapıyordu ki, beni her şeyden daha fazla rahatsız ediyordu. İçkisini ağır ağır yudumluyor, sarhoş olduğu zaman ironik bir tarzda hırıltılarla nefes alıp veriyordu. Bu olumsuz hallerden başka onda hiçbir özel yön görmemiştim, çünkü karısına kur yapılan her erkeğin bunu sadece kötü gözle göreceğine dair bir doğa yasası da vardı.

Ukrayna'da bir yerlerdeki zengin akrabası ona her ay elli ruble gönderiyormuş, o zamanlar iyi paraydı. Pazarları ya da tatil günleri eşime hep çikolata getirirdi ve bir doğum gününde ona bronzdan yapılmış bir alarmlı saat hediye etmişti. Kadranındaki resimde bir baykuş bir yılanı öldürüyordu. Bu iğrenç makine beni her zaman bir saat ve yedi dakika erken uyandırıyordu.

Eşim öğrenciyle flörtü bırakmış, ona karşısındaki erkeğin duygusal dengesini bozmuş olmaktan sorumluluk duyan bir kadının yumuşaklığıyla davranmaya başlamıştı. Nasıl oldu da bu hüzünlü işi bitirmeye karar verdiğini sordum ona.

"Bilmiyorum," diye cevap verdi, "ona karşı belli bir duygum yok ama onu biraz silkelemek istemiştim. İçinde uyuklayan bir şey var, belki onu uyandırabilirim, diye düşünüyordum."

Kuşkusuz doğruyu söylüyordu, bunu biliyordum. Çünkü her zaman birilerini uyandırmayı isterdi ve bunu da hayran olunacak bir başarıyla yapardı. Ama şu vardı ki, genellikle uyandırdığı şey

adamın içindeki canavar olurdu. Ona Kirke'nin öyküsünü hatırlattım, ama bu iyi olmamış, erkekleri "sarsmak" faslındaki isteğini etkilememişti. Ve çevremde giderek artmaya başlayan koç, boğa ve domuz sürüleri görmeye başladım.

Tanıdıklarım bana aile hayatımla ilgili korkunç, can sıkıcı şeyler anlatmışlardı ama ben onları sığ fikirli ve kaba olarak nitelemiştim.

"Bir dayak atacağım sana, böyle konuşuyorsun!" demiştim, bazıları alınarak bundan vazgeçmişlerdi, bir kısmı da gücenmişti. Eşim de bana demişti ki:

"Kabalaşarak bir şey elde edemezsin, kötü öyküler uyduruyorlar ama şüphesiz sen kıskanç biri değilsin, öyle değil mi?"

Hayır, kıskanç olmayacak kadar gençtim ve kendimden emindim. Ancak... Bir erkek başka kimseyle değil sadece sevdiği kadınla konuşurken içinde çok özel düşünceleri, duyguları, önsezileri olur. Ona içinizi tam anlamıyla açtığınızda, o kadınla aranızda Tanrı'ya inanç benzeri bir iletişim anı olur. Tüm bunları, yani tamamıyla ve yalnızca benim olan bunları, onun bir samimiyet anında başka birine anlatabileceğini düşününce, bu benim için kabul etmesi zor bir şey oldu, büyük olasılıkla bunun ihanete benzer bir şey olduğunu hissettim. Belki kıskançlığın kökeninde işte bu his yatıyordur.

Farkına vardım ki, sürdüğüm bu hayat, beni seçtiğim yaşam yolundan çıkarabilirdi. Yaşamımda edebiyattan başka şeye yer olmadığını düşünmeye başlamıştım. Ama bu koşullar altında çalışmam olanaksızdı.

Hayat bana insanları kusurlarıyla ve kötü alışkanlıklarıyla birlikte kabul edip, toleranslı davranmayı ama onlara karşı saygıyı ve ilgiyi kaybetmemeyi de öğretmişti. Bu, beni skandal işlerden uzak tutmuştu. O zaman, bilinmeyen bir Tanrı'nın önünde ya da mutlak gerçeklik karşısından tüm insanların az veya çok günahkâr olduğunu ama insanların gözünde özellikle dürüstlerin suçlu sayıldığını anlamıştım. Dürüstler kötüyle erdemin birlikteliğinden doğarlar ama bu birliktelik zorunlu değildir, aptal bir gerekliliğin rahip rolü oynadığı meşru evliliklerin doğal sonucudur. Evlilik canlı iki karşıtın birleşerek, neredeyse daima sıkıcı bir sıradanlığı doğurduğu muammadır. O günlerde paradoksları bir çocuğun dondurmayı sevdiği gibi seviyordum. Bir paradoksun canlılığı

beni iyi bir şarap gibi etkiliyordu. Sözcüklerin paradoksu gerçeklerin kaba ve zarar veren paradoksunu daima düzeltir.

"Sanırım ben gitsem, iyi olacak," dedim eşime.

Cevap vermeden önce bir süre içinden değerlendirme yaptı.

"Evet," dedi, "haklısın, bu hayat sana göre değil, anlıyorum."

İkimiz de bir süre üzgün, sessiz durduk. Sonra sevgiyle kucaklaştık ve ben şehri terk ettim. Benden kısa süre sonra da o ayrılmış ve sahneye girmiş.

Benim ilk aşkımın öyküsünün sonu işte bu.

Çok zaman geçmedi, ilk aşkım ölmüş.

Hakkını yemeden söyleyelim, gerçek bir kadındı o.

Hayatı olduğu gibi kabullenmeyi bilirdi ama yine de her gün onun için bir bayram arifesiydi. Bu bayram çok güzel ve yeni çiçekler açacak, harika insanlar ortaya çıkacak, olağanüstü olaylar yaşanacak diye yarını beklerdi.

Alaycı ve hayatın zorluklarını küçümseyen, onları sivrisinek kovar gibi elini sallayarak karşılayan, iyi bir şey karşısında neşe dolu bir şaşkınlığa hep hazır biriydi. Fakat tüm bunlar bir enstitülünün naif coşkusu şeklinde değildi. Hayatı kaleydoskopik değişimleriyle, insan ilişkilerinin trajikomik karmaşasıyla, güneşin ışığında parıldayan toz zerreleri gibi görünen günlük olayların akışını seven bir insanın sağlıklı sevinciydi.

İnsanları sevdiğini söyleyemem. Ama onları gözlemlemeyi severdi. Karı koca arasındaki gündelik dramları sık sık hızlandırır veya karmaşıklaştırırdı veya sevgililer arasındaki kıskançlığı körükler ya da birinin diğerine olan düşkünlüğünü çoğaltırdı. Bu tehlikeli oyunlar onu eğlendirirdi.

"Açlık ve aşk dünyayı yönetir, felsefe bozar," derdi. "İnsanlar aşk için yaşar, en önemlisi bu."

Tanıdıklarımızın arasında bir devlet bankası memuru vardı. Uzun boylu, sıska bir adamdı, ağır ve çalımlı adımlarla yürürdü. Giyimi konusunda çok titizdi. Aynada kendini kontrol ederken, sadece kendisinin gördüğü bir tozu silkelemek için zayıf ve kemikli parmaklarıyla paltosunun üzerine fiskeler vururdu. Tüm özgün düşüncelerin ve etkileyici sözlerin hasmıydı kendisi. Ağır, keskin dili bunlara tenezzül etmiyordu sanki. Yavaş, etkileyici konuşuyor, -hiç inkâr edilemez- bir şey söylemeden önce, pas rengi seyrek

bıyığını soğuk parmaklarıyla mutlaka düzeltiyordu.

"Zaman ilerledikçe, sanayide kullanılacak hammaddeler nedeniyle kimya bilimi giderek daha büyük bir önem kazanacaktır... Kadınların kaprisli olduğu söylenir haklı olarak... Sevgiliyle eş arasında yasal durumdan başka bir psikolojik fark yoktur..."

Bir keresinde ciddi bir suratla eşime demiştim ki:

"Tüm noterlerin kanatlı olduğunu hâlâ iddia ediyor musun?"

Ciddi, suçlu bir havada cevap vermişti:

"Ah, yok. Öyle değil. Ama iddiam şu ki, filleri rafadan yumurta ile beslemek saçmadır."

Arkadaşımız bu şekilde süren konuşmamızı bir süre dinledikten sonra ferasetle şöyle ifade etmişti:

"Öyle bir izlenimim var ki, siz ciddi konuşmuyorsunuz."

Başka bir zaman dizini masanın ayağına sertçe çarpınca, kaşlarını çatmış ve tam bir kanaatle konuşmuştu:

"Yoğunluk maddenin tartışılmaz özelliğidir..."

Bir akşam eşim onu kapıya kadar yolcu ettikten sonra gelip dizlerime uzanmış, parlak ve neşeli bir sesle söylenmişti:

"Görüyorsun bak, ne kadar mükemmel, ne eksiksiz bir salak! Her şeyde salak... Yürümede, jestte, her bir şeyde! Beni mükemmel eğlendiriyor. Yanaklarımı okşa hadi."

Güzel gözlerinin altında ortaya çıkan baygın hatları üzerinde parmak uçlarımın gezinmesini severdi. Tam bir kedi gibi titreyerek mırıldanırdı:

"Şaşılacak derecede ilginç insanlar. Başkalarının tamamıyla sıkıcı bulduğu biri bile benim çok ilgimi çekiyor. Bir kutunun içini incelediğim gibi incelemek istiyorum onu. Belki orada daha önce kimsenin keşfedemediği, ilk görenin ben olduğum saklı bir şey bulurum."

"Kimsenin fark etmediği" bu gözleyiş halinde bir gerilim yoktu. İlgi çekici bir odaya ilk kez giren bir çocuğun orayı zevkli, merak dolu gözlerle izlemesi gibi zevkle gözlerdi. Bazen iflah olmaz sıkıcı bir adamın kararmış gözlerinde bir düşünce parıltısı tutuşturmayı başarırdı. Ama daha da sıklıkla adamlarda uyandırdığı, ona sahip olmak arzusu olurdu.

Vücuduna hayrandı. Aynanın karşısında çıplak dururken konuşurdu:

"Kadın vücudu ne harikulade yapılmış! Vücudumun hatları ne uyumlu!"

Bir de derdi ki:

"İyi giyindiğim zaman kendimi daha güçlü, daha sağlıklı, daha zeki hissediyorum."

Doğruydu. Güzel bir ceket onun görünümüne akıl, şıklık katıyordu, zaferle parlayan gözlere sahip kılıyordu. Kendisine basma kumaştan güzel ceketler dikecek yeteneği vardı. Bu ceketleri, kumaşları sanki kadifeymiş ya da ipekmiş havasıyla giyerdi. Diktiği ceketler sade olurdu, onda bir zarafet havası yaratırdı. Başka kadınlar bunlara sadece samimiyetle değil, tezahürat göstererek bayılırlardı. Gıpta da ederlerdi ona. Birinin hırçınca konuştuğunu bile hatırlıyorum.

"Benim elbisemin maliyeti sizinkinin üç katı ama onun onda biri kadar güzel değil. Beni yeşilleştirdi ama size bakın."

Diğer kadınlar doğallıkla onu beğenmezler, dedikodular yayarlardı. Güzel olduğu kadar aptal da olan tanıdık bir kadın doktor bana demişti ki:

"Bu kadın sizin bütün kanınızı emecek!"

Ondan çok şeyler öğrenmiştim ama yine de karşılaştırılamaz farkımız bizi ayırmış, bende derin bir acı bırakmıştı.

Hayatı çok ciddiye almış, çok görmüş, çok düşünmüştüm ve sürekli bir kaygıyla yaşamıştım. Kulak tırmalayıcı koro bu görkemli kadının ruhuna dair çok yabancı sorular soruyordu bana.

Bir gün pazarda bir polisi yaşlı, yakışıklı, tek gözlü bir Yahudi'ye sopa vururken gördüm. İddiaya göre tezgâhtan yaban turpu çalmıştı. Üstü başı toz içinde kalmış yaşlı adamın bir tablodaki bir figür gibi, yoldan aşağı ağır ağır ama vakarla yürümesini seyretmiştim. Siyah tek gözünü sıcak, bulutsuz gökyüzüne doğru çevirmişti, dudağının kenarından çıkan kan ince, kırmızı bir çizgi halinde uzun, beyaz sakalına akıyordu.

O günün üzerinden otuz yıl geçti, hâlâ onun titreyen beyaz kaşlarını, gözünü gökyüzüne çevirip olayı sessizce protesto edişini görür gibi oluyorum. Evet, unutmayacaklar!

Bedbin halde eve döndüm. Kalbim kızgınlıkla, umarsızlıkla parçalanıyordu. Bu olay beni dünyadan nefret ettirmiş, bu aşağılık, pis, aptal, korkunç şeyler, insan ruhuna karşı yapılan bu cürüm

beni hayata karşı yabancılaştırmıştı. İşte o saatlerde, o günlerde bana en yakın olanın aslında ne kadar uzakta kaldığını en acı şekilde anladım.

Zihnimdeki duygularımı ona söylediğimde büyük bir şaşkınlığa uğramıştı.

"Seni bu duruma sokan bu mu? Ne hassas sinirlerin var senin de!"

Sonra sormuştu: "Yakışıklı mı dedin? Tek gözlü bir adam nasıl yakışıklı olabilir?"

Tüm ıstıraplar ona düşmanca geliyordu. Birinin talihsizlikten bahsetmesine dayanamıyordu, lirik şiir ona dokunmuyordu. Ve insanlara nadiren merhamet duyardı. En sevdiği şair acılarına gülen Heine'ydi, Béranger'ydi.

Hayata karşı tutumunda, çocuğun bir sihirbazın sınırsız becerilerine olan inancına benzer bir şey vardı. Gösterilen tüm numaralar ilginçti ama henüz en ilginci gösterilmemişti. Yarına kadar, hatta daha sonraki güne kadar gösterilmeyecekti belki ama sonunda kesinlikle gösterilecekti.

İnanıyorum ki, ölüm ânında bile hâlâ en ilginç, en şaşırtıcı numaranın gösterilmesini bekliyordu.

1922

[Bu öykü ilk kez "Krasnaya Novı" (Kızıl Haber) dergisinde "Otobiyografik Öyküler" dizisinde yayımlanmıştır. (1923 yılı, Sayı 6, Ekim-Kasım). 1923'ten sonra ise Toplu Eserler'e dahil edilmiştir.]

KONSTANTİN PAUSTOVSKİY

(1892-1968) Moskova'da doğan Paustovskiy, Ukrayna'da büyüdü. Kiev Üniversitesi'nde doğa tarihi eğitimi almaya başladı; daha sonra Moskova Üniversitesi'nin Hukuk Fakültesi'ne geçti. 1. Dünya Savaşı, eğitimini yarıda bırakmasına neden oldu. Savaş sırasında bir hastane trende çalıştı. Buradaki deneyimlerini anlattığı makaleler yazdı. Daha sonra çeşitli kentlerde çeşitli fabrikalarda çalıştı. Taganrog'a yerleşerek bir balıkçı kooperatifine üye oldu. İlk romanı *Romantikler*'i burada yazmaya başladı. 1930'larda ülkenin çeşitli kentlerini ziyaret etti ve buralardaki sanayi dönüşümünü anlattığı eserler kaleme aldı. 2. Dünya Savaşı sırasında güney cephesinde savaş muhabirliği yaptı. 1948 ile 1955 arasında Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsü'nde ders verdi. Yaşamı boyunca çok sayıda makale, oyun, masal, senaryo, öykü ve roman yazan ve 1965'te Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilen Paustovskiy, 1968'de Moskova'da yaşamını yitirdi.

Bizim imgelemimizde renkler hiç solmaz, yaz bitmez, aşk ölmez... Puşkin'le güleriz, Dickens'ın ince elini sıkarız, Ophelia'nın mavi çiçeklerini buz gibi bir akarsuda buluruz. İmgelemimiz, parlak bir ışıltının hızla akan nehre yansıdığı gibi, yaşamımıza eşlik eder.

Derin düşüncenin sanatçısı, yaratıcı şair Konstantin Paustovski'nin öğretisi işte budur.

Ona göre, sıkıcı insan yoktur, kesat günler yoktur. Her günde, beklenmedik karşılaşmalarla, yepyeni bir keşifle, değerli bir düşünceyle, yararlı bir gözlemle dolu saklı bir hazine vardır.

Altın Sazan

En iyisi tırpan zamanı çayırlıktaki göllere balık avına hiç gitmemektir. Bunu biliyorduk ama yine Prorva'ya doğru yola koyulduk.

Can sıkıntısı Şeytan Köprüsü'nü geçer geçmez başladı.

Rengârenk kadınlar saman istifliyorlardı. Onları atlatmaya çalıştık ama bizi fark ettiler.

"Nereye delikanlılar?" diye bağırıp gülüştüler. "Gidersen ava, alacağın hava!"

"Prorva'ya gidiyorlar canlarım, bana inanın," diye bağırdı uzun boylu zayıf, dul kadın Peygamber Gruşa, "gidecek başka yerleri yok, zavallı çocukların."

Kadınlar bütün bir yaz boyu bizimle böyle dalga geçmişlerdi. Ne kadar çok balık yakalasak, bize acır gibi takılıyorlardı:

"Ooo iyi, çok yakalamışsınız! Bir tencere çorba çıkar bundan! Biliyor musunuz, Petka tam on sazan götürdü eve bu sabah. Hem de büyüklerinden. Yağları kuyruklarından damlıyordu!"

Biliyorduk ki, Petka eve sadece iki arık sazan getirmişti ama bir şey demedik. Petya ile bizim başka bir hesabımız vardı. Ruvim'in İngiliz oltasını kesmiş, balıkları beslediğimiz yeri balıkçılara gizlice göstermişti. Balıkçılığın töresine göre Petka'nın iyi bir sopa yemesi gerekiyordu ama bıraktık.

Henüz biçilmemiş çayırlara doğru yürüyünce, kadınların sesleri söndü.

Tatlı kuzukulağı otları göğsümüze çarpıyordu. Ciğerotlarının kokusu öyle güçlüydü ki, uzaklardaki su taşkını, güneş ışığının altında ince akan bir bal gibi görünüyordu gözümüze. Güneşte ısınmış otların kokusunu içimize çekiyorduk. Etrafımızı yaban

arılarının vızıltısı, çekirgelerin cırıltısı sarmıştı hep.

Yaşlı söğüt ağaçlarının gümüş rengi mat yaprakları tepemizde hışırdıyordu. Prorva'dan nilüferlerin ve temiz soğuk suyun kokusu geliyordu. Bir yer seçtik, oltalarımızı attık. Ama beklenmedik bir anda "Yüzdeon" lakaplı dede, çayırdan bizi takip etmiş, yanımıza geldi.

"Balık nasıl?" diye sordu, güneşten parıldayan suya gözlerini kısarak bakıyordu, "Yakaladınız mı?"

Herkes bilirdi ki, bir kez oltalar suya atıldı mı, konuşmak olmazdı.

Yaşlı adam oturdu, bir sigara sarıp yaktı, sonra yırtık keten pabuçlarını çıkarmaya başladı. Deliklerini düşünceli bir halle inceledi ve derin derin iç çekti.

"Şu tırpan işi pabuçlarımı parçaladı. Yok, bugün oltayı ısırmayacaklar. Bugünlerde balık da çok titiz. Şeytan bilir neyi ısırmak isterler."

Bir dakika sessiz kaldı. Kıyıda bir kurbağa uykulu uykulu viyakladı.

"Hişşt, dinle bak!" diye homurdandı, gökyüzüne bakarak.

Pembe bulutlar çayırların üstünde asılı duruyordu. Pembeliğin arasından soluk mavi gökyüzü görülüyordu. Sarı güneş de gümüşî söğütlerin üstünde asılı kalmıştı.

"Çok kuru!" dedi yaşlı adam derin bir soluk alarak, "Gece olmadan iyi bir yağmur yağacak sanırım."

Biz susuyorduk.

"O kurbağa neden viyakladığını biliyordur," diye açıkladı yaşlı adam, asık suratlı sessizliğimizden biraz rahatsız olmuştu. "Kurbağa her zaman fırtınadan önce endişelenir, biliyor musunuz, sıçrayıp durur. Bir gece bir avcıyla birlikteydim, ateş yakmış üzerinde balık çorbası pişiriyorduk. Aniden bir kurbağa -ki bir kilo vardı- doğrudan tencerenin içine sıçradı, orada pişti. 'Vasili, bizi çorbamızdan etti bu,' dedim. O da dedi ki: 'Bir kurbağadan ne olacak ki? Alman savaşı sırasında Fransa'daydım, onları aynı böyle kurbağa yerlerken gördüm. Gel, yiyelim, aldırma.' Tencereyi sonuna kadar bitirdik."

"Lezzetli miydi bari?" diye sordum.

"İyi yemekti," dedi yaşlı adam. Gözlerini kısıp bir an düşündü.

"Bak ister misin sana keten bir ceket dokuyayım? Tüm Sovyetler Sergisi için üç parçalı bir takım örmüştüm: Pantolon, ceket, yelek. Benim gibi keten dokuyan tüm kolhozda yoktur."

Sonraki iki saat boyunca yanımızdan ayrılmadı. Hiç balık yakalayamadık elbette.

Dünyada oltacılar kadar çok çeşitte düşmanı olan kimse yoktur. Çocuklar en kötüsüdür. En iyi durumda saatlerce arkanızda dururlar, boş boş akan suya bakarlar. En kötü durumda da oralarda yüzmeye başlarlar, gürültü yaparlar, su sıçratırlar, dalış yaparlar. Artık oradan toplanıp başka yere gitmek gerekir.

Çocukların yanı sıra kadınlar, geveze yaşlılar... Daha da ciddileri var bizde: Sualtı çalıları, sivrisinekler, su mercimeği, fırtına, kötü hava ve göllerde, nehirlerde su yükselmesi.

Büyük ağır balık eski köklerin arasına gizlenir, buralarda avlanmak çok cazip gelir. Ama balık güvenle, ağır ağır diplere dalar, bu durumda olta çalılara takılır ve çat diye kopar, kayıp gider.

Sivrisineğin keskin, ısrarcı vızıltısı bizi paniğe uğratır. Yazın ilk yarısı cildimiz sivrisinek ısırığından şişip kanar.

Esintisiz, sıcak günlerde bembeyaz pamuk gibi bulut pufları gökyüzünde günlerce kımıltısız durur, derelerin, göllerin yüzeyinde küf kokulu su mercimekleri belirir. Yapışkan, yeşil tabaka öyle kalınlaşır ki, suya dalan biri bile bunu delemez.

Fırtınadan önce balıklar yemi ısırmaz. Fırtına öncesi, uzaktaki gök gürlemeleri yankılanır, havanın durgunluğundan korkarlar.

Kötü havalarda ya da suların yükselmesinde de oltaya hiç gelmezler.

Ama puslu, taze sabahlar ne kadar güzeldir, ağaçların gölgeleri suyun üzerinden ilerilere uzanır, patlak gözlü kefal sürüleri acelesizce kıyıya yakın yerlerden geçerler! Böyle sabahlarda yusufçuklar oltanın yüzen şamandırasına konarlar, biz nefesimizi tutar seyrederiz, şamandıra aniden yanlamasına suya dalar, yusufçuk ayakları ıslanınca uçup kaybolur, o arada büyük, güzel bir balık oltayı gerer ve çekmeye başlar.

Sık otların üstüne düşen alabalıkların, yoncaların, hindibaların arasında cıva gibi sıçramaları ne harikadır! Orman göllerinin üzerinde gökyüzünün yarısını yakan günbatımı, kâğıt gibi ince bulutlar, nilüferlerin taze yaprakları, ateşin çıtırtısı ve yaban

ördeklerinin vak vak bağırışları ne harikadır!

Büyükbaba haklı çıktı: Akşam fırtına geldi. Ormanda uzun süre gürledi, meşum bir duvar örerek zirveye çıktı, ilk yıldırım uzaktaki saman balyalarına bıçak gibi girdi.

Biz çadırda geç saate kadar oturduk. Gece yarısı yağmur durdu. Sonra büyük bir ateş yakıp elbiselerimizi kuruttuk.

Gece kuşları çayırda hüzünlü hüzünlü ötüyordu. Beyaz yıldız şafak vaktine kadar parladı Prorva üzerinde.

Uyuyakalmışım. Kuşburnu ve sakız ağaçlarına yakın bir yerlerden cıvıldayan bıldırcın beni uyandırdı.

"Pit pora! Pit pora! Pit pora!" (İçme vakti! İçme vakti! İçme vakti! – ç.n.)

Otları, kökleri kavrayarak dik bayırdan aşağı suyun kenarına vardık. Su siyah bir cam gibi parlıyordu. Kumlu dipte salyangozlarla kaplı yollar vardı.

Ruvim oltasını benden biraz daha ileriye attı. Birkaç dakika sonra hafif hafif ıslık çaldığını duydum; beni çağırıyordu. Bu bizim kendi oltacı lisanımızdı. Üç kısa ıslık, "Her şeyi bırak, buraya gel," demekti.

Usulca yürüyüp yanına geldim. Şamandırasını işaret etti. Tuhaf bir cins balık vardı altında. Şamandıra sallandı, yavaşça çekildi, bir o yana bir bu yana yatıyordu ama batmadı. Bir batıp tekrar çıktı.

Ruvim donup kaldı. Ancak çok büyük bir balık böyle ısırabilirdi.

Şamandıra kenara çekildi, durdu, sonra yavaşça batmaya başladı.

"Batıyor, çek!" dedim.

Ruvim çekti, oltanın sırığı yay şeklinde eğrildi, sonra havada ıslık çalarak suyu yardı. Görünmeyen balık sıkı çekiyor, daire çizerek dolanıyordu. Güneş ışığı söğüt çalılıklarının arasından suya vurmuştu. Suyun altında bronz bir parıltı gördüm. Bu, balıktı. Debelenerek derine doğru iniyordu. Onu dışarı çıkarmak birkaç dakikamızı aldı. Koyu altın rengi pulları ve siyah yüzgeçleriyle büyük, ağır sazan ıslak otların üzerinde yatıyor, yağlı kuyruğunu yavaşça hareket ettiriyordu.

Ruvim alnındaki teri silip, bir sigara yaktı.

Başka balık yakalamadık. Toparlanıp köye doğru yola çıktık.

Sazanı Ruvim taşıyordu. Omzundan tüm ağırlığıyla sarkıyordu.

Balıktan su damlıyor ve pulları, iyi havalarda otuz kilometreden görülebilen manastırın altın kubbesi gibi parlıyordu.

Özellikle çayırdan yürüyüp, kadınların yanından geçtik. Bizi görünce çalışmayı bıraktılar, sanki parlayan güneşe bakıyorlarmış gibi, ellerini gözlerinin üzerine siper ederek sazana baktılar.

Ses çıkarmadan seyrediyorlardı. Sonra rengârenk kalabalıktan bir hayranlık mırıltısı yükseldi.

Biz kadın safının yanından, sakin ve kayıtsız bir havada geçtik. O sırada sadece biri bir şey söyledi:

"Ne çekmişler, güzelliğe bak, insanın gözünü yakıyor."

Sazanı tüm köyün içinde acele etmeden taşıdık. Yaşlı kadınlar başlarını pencereden uzatıp, arkamızdan baktılar. Oğlanlar peşimizden koşup bağırıştılar:

"Amca, hey amca! Nerede yakaladınız? Ha amca? Nerede ısırdı oltayı amca?"

Yaşlı "Yüzdeon" dede balığın altın solungacına bir fiske vurdu.

"Kadınlar bunu dillerine dolayacaklar," dedi gülerek. "Tek bildikleri alay, kıkırdama ama bu başka. Şimdi iş değişti!"

Ondan sonra artık kadınlardan hiç sakınmadık. Doğruca yanlarına gittik ve bize tatlı tatlı, "Rastgele!" dediler, "Bize de getirirseniz fena olmaz!"

Adalet yerini bulmuştu.

1936

Talih Çiçeği

Geçen yaz bir gün, çam ormanının yanındaki açıklıktan yürüyerek Borovoye gölünden köye dönüyordum. Çevreme yazın kurumuş otların keskin kokusu yayılıyordu.

Eski ağaç kütüklerinin orada çimenler ve çiçekler özellikle gürleşmişti. Çürümüş kütükler ayakla hafifçe bir vurmada devriliyorlardı. Sonra ince çekilmiş kahve gibi kahverengi bir toz bulutu havaya yayılıyordu. Kabukböceklerinin yaptığı karmaşık, gizemli yollarda ve oyuklarda kanatlı karınca sürüleriyle, sırtlarında apolet gibi kırmızı şeritler bulunduğundan, askeri bandoya benzeyen toprak böcekleri aceleyle ortaya çıkıyordu. Bu böceklerin "asker" diye adlandırılmaları boşuna değildi.

O arada siyah-altın rengi, uykulu bir yaban arısı kütüğün altındaki delikten çıkıp, kütüğü deviren adamı alnından sokmak niyetiyle uçak gibi uçtu.

Gökte kümülüs bulutları yığılmıştı. Öyle sıkı görünüyorlardı ki, göz alıcı beyaz kütlelerinin üzerine uzanıp, aşağıda ormanlarıyla, arazileriyle, düzlükleriyle, çiçek açmış çavdar tarlalarıyla, parıldayan durgun sularıyla ve rengârenk sürüleriyle, gülümseyen yeryüzünü seyretmek olanaklı olur gibiydi. İnekler daima rüzgâra karşı otlanır, insansa çayırların hafif eğilişlerinden rüzgârın ne yönden estiğini anlar. O gün rüzgâr Oka Nehri'nin güneyinden esiyordu.

Ormandaki açıklıkta mavi çiçekler gördüm. Birbirlerine doğru eğilmişler, koyu mavi sularla dolmuş küçük göller gibi görünüyorlardı.

Büyük bir buket topladım. Hafifçe sallayınca, olgunlaşmış tohumları yavaşça çiçeklerin içine döküldü.

Benim bildiğim çiçeklerden değildi bunlar, çan çiçeğine benziyorlardı ama çan çiçeklerinin çanakları her zaman toprağa eğik durur. Bu bilmediğim çiçeklerin kuru çanakları ise yukarı doğru uzanıyordu.

Yol ormandan ayrıldı, tarlalara girdi. Ve birden, çavdar ekinlerinin arasından gözle görülmeyen tarlakuşlarının ötüşlerini duydum. Bu ötüşler hoş bir duyum veriyordu. Birini bir an bırakıp öbürünü yakalıyor olmalıydı ki titrek ses bir an bile sonlanmıyordu.

Tarladaki yolda iki köylü kızıyla karşılaştım, bana doğru geliyorlardı. Uzun bir yoldan geliyor olmalıydılar. Tozlu pabuçlarını kurdele ile bağlayıp omuzlarına asmışlardı. Konuşup gülüşüyorlardı ama beni görünce birden sustular, saçlarının perçemlerini eşarplarının içine soktular ve kızgın bir tavırla dudaklarını sıkıca kapattılar. Böyle güneş yanığı, mavi gözlü ve neşeli kızların seni görünce hemen kendilerini sıkmaları insanı biraz incitir hep. Ama onları geçtikten sonra arkandan bastırılmış bir kıkırdama duymak insanı daha fazla kırar.

Kızlar birden durup, ikisi de utangaç, tatlı yüzlerle bana doğru gülümsediklerinde, ben kırılmaya hazır haldeydim ama hemen yelkenleri indirdim. Bir kızın durup dururken gülümsemesi gibi hoş bir şey var mıdır, mavi gözleri de yumuşak yumuşak, sakince parlasın o anda? Ve sen orada, ıssız bir kır yolunda, önünde bir alıç ya da yasemin çalısının birden tüm parlak renkleriyle, tüm esanslarıyla, güneş ışığında parıldayan çiçekler açmasına şaşmış gibi duruyorsundur.

"Teşekkürler," dedi kızlar bana.

"Ne için?"

"Çiçeklerle bizi karşılamaya çıktığınız için."

Sonra birden bir koşu tutturdular ama koşup uzaklaşırlarken bile tekrar tekrar arkalarına baktılar. Gülerek bağırıyorlardı:

"Teşekkürler! Teşekkürler!"

Keyifli anlarında benimle biraz dalga geçtiler diye düşündüm. Yine de bu önemsiz olayda gizemli, şaşırtıcı bir şey vardı.

Köyün yakınlarına geldiğimde ufak, ihtiyar bir kadın gördüm, bir iple duman renkli bir keçiyi aceleyle çekmeye çalışıyordu. Beni görünce durdu, ellerini kaldırıp keçiyi bıraktı ve bağırdı:

"Ah canım benim! Bu yolda seninle böyle karşılaşmam ne harika

bir şey, bilmem sana nasıl teşekkür edeyim."

"Teşekkür ne için?" diye sordum.

"Ah seni!" derken başını sallayıp, kurnazca göz kırptı; "Sanki bilmiyorsun. Ben söyleyemem sana, bu sır. Haydi yoluna git ve acele etme, daha çok kişiyle karşılaş!"

Bilmece ancak köye varınca çözüldü. Bunu bana açıklayan kişi İvan Karpoviç'ti. Kendisi Köy Sovyeti'nin başkanıydı. Sıkı ve inatçı bir tabiatı vardı ve kendisinin dediğine göre, "kendi bölgesi çapında" tarihsel ve sosyal araştırmalar yapmaktan hoşlanıyordu.

"Siz nadir bir çiçek bulmuşsunuz," dedi bana, "buna Talih Çiçeği denir. Halk arasında böyle bir inanış vardır ama onu size şimdi söylemeye gerek var mı, bilmiyorum, bu çiçek genç kızlara aşkta şans, büyüklere ileri yaşlarında huzur, yani genelde herkese mutluluk getirir."

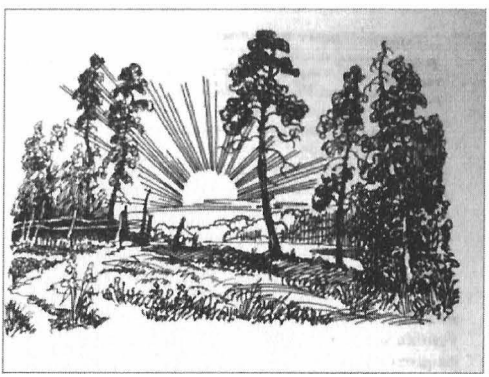
İvan Karpoviç güldü.

"İşte ben de sizinle birlikte bu şans çiçekleriyle karşılaşmış oldum şimdi. Ben de işimde şans bekliyorum. Şöyle olur belki; bu yıl içinde bizi merkeze bağlayacak otoyolu bitiririz ve darı hasadımızı yaparız. Darı buralarda daha önce yetişmezdi biliyorsunuz."

Durdu, bu düşüncelerine gülümsedi ve sonra ekledi:

"Ve kızlar için mutluyum. Bunlar iyi kızlar, en iyi bahçıvanlarımız bizim. Mutluluk çalışmakta, ülkemizin refahında bir de..."

1953

VADİM KOJEVNİKOV

(1909-1984) Bir devrimci olan babasının sürgünde olduğu Sibirya'daki Narım kasabasında doğdu. Edebiyat ve etnoloji eğitimi aldığı Moskova Devlet Üniversitesi'nden 1933'te mezun oldu. 1941 ile 1945 arasında *Pravda* için savaş muhabiri olarak çalıştı. 1943'te Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne üye oldu. Çeşitli makaleler, öyküler ve romanlar yazan Kojevnikov, 1949'da Sovyet Yazarlar Birliği'nin sekreterliğine seçildi. Bir dönem Sovyetler Birliği Yüksek Sovyeti'ne seçildi. Sosyalist Emek Kahramanı unvanına ve SSCB Devlet Ödülü'ne layık görüldü. 1984'te Moskova'da yaşamını yitirdi.

Her ulusun yaşamında, unutulmaz olaylar vardır, bunlar geçmişe karışırlarken hep canlı kalırlar. Rus halkının hayatında 1917 Ekim Devrimi ve 1941-1945 Yurtsever Savaşı bu olaylardandır ki, Vadim Kojevnikov en güzel sayfalarını bunlara adamıştır.

Kojevnikov'un en ünlü öyküsü "Şafağa Doğru", devrimci Sibirya'yı anlatır. Burası yazarın çocukluğunu geçirdiği yerdir ve ebeveynleri vaktiyle buraya devrimci faaliyetlerinden dolayı sürgüne gönderilmişlerdir.

Kojevnikov, Yurtsever savaşı sırasında çeşitli cephelerde savaş muhabirliği yapmıştır. "Yüzbaşı" öyküsünü ise 1942 yılında yazmıştır.

Yüzbaşı

Yüzbaşı Pyotr Fyodoroviç Javoronkov'un, geceleri yakılan ateşle yanıp delinmiş yırtık pırtık uçuş elbisesi zayıf vücudunun üzerinde sarkık duruyordu. Keçeleşmiş kırmızı sakalı ve yüzünün kirli kırışıkları ona yaşlı bir görünüm vermişti.

Mart ayında özel bir görevle, düşman hattının arkasına paraşütle inmişti. Şimdiyse; karlar erimiş, su akıntıları hızlı hızlı şarıldıyordu ve ormanın içinden yol bulup geri dönmesi, ayağında ıslak keçe çizmeleriyle çok zor oluyordu.

Önceleri sadece geceleri yürüyor, gündüzleri bir oyukta yatarak dinleniyordu. Ama şimdi açlıktan bitkin düşeceğinden korktuğu için öğleden sonraları da yürümeye başlamıştı.

Yüzbaşı görevi tamamlamış olduğundan, şimdi tüm yapması gereken iki ay önce oralara indirilmiş olan telsizciyi bulmaktı.

Javoronkov son dört gündür hiçbir şey yememişti. Cıvık orman toprağında yorgun argın yürürken beyaz kayın ağaçlarının gövdelerine aç gözlerle sürekli bakıyordu. Biliyordu ki, kayın kabukları ezilip bir tenekede kaynatılırsa, bu tahta kokulu acı şey yenebilirdi.

Yüzbaşı zor anlarda değerli, cesur bir yol arkadaşı olarak yine kendine döndü.

Olağan dışı şartlar altında, kendisine diyordu ki, otoyola çıkabilirsen, orada botları değiştirme şansın da olur. Ama elbette karnının sesinin mantığın sesini boğup, bir Alman malzeme trenine tek başına saldırma çılgınlığını düşünürsen.

Uzun süren yalnızlıklara alışık olduğundan, yorgun düşene kadar kendi kendiyle konuşabilirdi. Ya da saçmalamaya başladığını itiraf edene kadar.

Öyle düşünüyordu ki, diğer adam -yani konuştuğu adam- iyi biriydi, nazikti, samimiydi. Her şeyi anlardı. Ne var ki Javoronkov bazen onu susturuyordu. Bu, her seferinde ya bir hışırtı duyduğunda ya da bir kayak izi gördüğünde oluyordu.

Ama Javoronkov'un kendi ikizi hakkındaki görüşü (yani her şeyi anlayan samimi kişi filan), yoldaşlarınınkinden biraz farklıydı. Birlikte kimse onu o kadar sempatik bulmuyordu. Ketum, dışa kapalı biriydi. Kimseye arkadaşça bir samimiyet göstermezdi. Bir hücuma çıkarken acemilere sevecen veya cesaretlendirici hiçbir şey söylemezdi. Bir görevden dönerken duygusal bir karşılanmadan dikkatle kaçınırdı.

"Benim bir tıraş olmam gerek, kirpi gibi oldum," diye mırıldanarak sıyrılır, aceleyle odasına çekilirdi.

Alman hatlarının gerisindeki faaliyetlerinden kimseye bahsetmez, sadece üstlerine resmi rapor vermekle yetinirdi. Görevden sonra ranzasına uzanır, dinlenirdi. Yemekhaneye geldiğinde de uykulu, somurtkan bir ifade olurdu yüzünde.

Arkadaşlığa meraklı olmayan, sıkıcı biri olarak tanınırdı. Bu davranışlarını haklı kılacak bir söylenti yayılmıştı. Fısıltıya göre, savaşın ilk günlerinde Almanlar ailesini katletmişti. Bu söylenti kendisine ulaştığında, elinde bir mektupla yemekhaneye gelmiş, çorbasını içerken mektubu havaya kaldırıp, "Mektup eşimden," demişti.

Etrafındakiler birbirine bakışmıştı. Çoğu hayal kırıklığına uğramış gibiydi. Çoğu arkadaşı hayalinde canlandırmıştı ki, Javoronkov büyük bir talihsizlik yaşamış olduğundan böyle asosyal biriydi. Ama anlaşılan, öyle bir talihsizlik olmamıştı.

Yüzbaşı keman sesini hiç sevmezdi. Yayın teller üstündeki gıcırtısı, bıçağın cam üstüne sürüldüğünde çıkardığı rahatsız edici ses gibi gelirdi ona.

Çıplak, rutubetli orman... Yerler bataklık, açılan oyuklar çamurlu suyla dolmuş. Cıvık, gevşek kar... Bu ıssız kırlıkta tek başına yürümek, yorgun bitkin bir adam için çok umut kırıcıydı.

Ama Yüzbaşı Javoronkov bu yolu bilerek seçmişti çünkü

Almanlarla karşılaşma olasılığından uzak durmak en iyisiydi. Ne kadar ıssız, unutulmuş yerlerden giderse, yürüyüşü o kadar güvenli olacaktı.

Ancak bedeninde korkunç bir açlık duyuyordu. Bazen görüşü bulanıklaşıyordu. O zaman durup gözlerini ovuşturuyor, ama bunun bir yararı olmayınca, dolaşımı hızlandırmak için sıkılı yumruğuyla şakak kemiklerine vuruyordu.

Yolu aşağı doğru bir hendeğe döndü. Orada buzlu bir yardan akan ufak bir şelaleden eğilip su içmeye başladı. Erimiş karın mide bulandırıcı tatlılığını duyumsadı ama durmadan içmeye devam etti. Oysa susamış değildi. Zil çalan karnını suyla iyice doldurıncaya kadar içti.

Gece çöküyordu. Nemli karın üstündeki gölgeler inceliyor, hava soğuyordu. Su birikintileri dondu, ayak altında çatırdayarak kırılmaya başladı. Islak dalları buz kaplamıştı, eğilince çınlar gibi bir ses çıkarıyorlardı. Yüzbaşı ne kadar usulca yürümeye çalışırsa çalışsın, her adımda ya bir çatırdı ya bir çınlama yayılıyordu havaya.

Ay doğdu, orman parıldamaya başladı. Sayısız buz sarkıtları, donmuş su birikintileri soğuk bir ateşle yanıyorlarmış gibi ay ışığını aksettiriyorlardı. Bu haliyle, Moskova metrosundaki "Sovyet Sarayı" istasyonunun sütunları gibi görünüyorlardı.

Telsiz operatörü herhalde Yüzbaşı Javoronkov'un varmış olduğu bu alanda bir yerlerde olmalıydı. Ama bu alan dört kilometre uzunluğundaysa, onu hemen bulabilir misin? Herhalde, bir yabani hayvanın ininden daha az gizli olmayan bir oyuğa kendini gömmüştü operatör. Yüzbaşı da ormanda yürürken bağırmayacaktı: "Hey, yoldaş! Neredesin?" diye.

Yüzbaşı daha sık adımlarla yürümeye başladı. Islak botları gecenin soğuğunda taş bir blok kadar ağırlaşmıştı.

Telsiz operatörüne bulması çok zor diye kızıyordu ama telsizci hemen bulunabiliyorsa daha çok kızacaktı.

Rüzgârın yere devirdiği, üzeri sertleşmiş kar kaplı ağaçların üzerinden atlarken yere düştü. Ellerini kara dayayıp kalkmaya çalışırken, arkasında bir tabancanın metalik şakırtısını duydu:

"Halt!" dedi biri usulca, "Halt!" (Almanca: Dur)

Ama Javoronkov garip bir tepki gösterdi. Arkasını dönmeden berelenmiş dizini ovmaya devam etti. Aynı usul ses tekrar Almanca,

ellerini yukarı kaldırmasını söyleyene kadar geriye dönmedi.

"Bir insan yerde yatıyorsa, ona "Halt!" demenin ne anlamı var?" diyerek cevap verdi alaylı bir sesle. "Bana doğru atılıp, silahını kullanman, vuruşun sesini boğmak için de silahı kepinle sarman gerekirdi. Ayrıca, Almanlar "Halt!" diye yüksek sesle bağırırlar. Yanındaki onu duysun, gerekirse yardım etsin diye. Sana bunlar defalarca söylendi."

Sonra ayağa kalktı.

Parolayı dudaklarıyla mırıldanınca, karşısındaki Sauer'ini emniyete alıp, cebine geri koydu.

"Demek tabancan hazırdı ha?"

Javoronkov telsizciye bakıyordu.

"Sadece senin aklına güveneceğimi mi düşündün?" Sonra sabırsızca komut verdi: "Şimdi gel, bana kaldığın yeri göster."

"Beni takip edin," dedi telsizci. Hâlâ tuhaf bir şekilde yerde diz çökmüş durumdaydı. "Ben sürünerek gideceğim," diye ekledi.

"Neden sürüneceksin? Orman sakin, bir tehlike yok."

"Ayağım dondu," diye açıkladı telsizci, "çok fena acıyor."

Yüzbaşı pofladı, sürünmeye başlayan operatörü takip etti.

"Nasıl oldu bu? Çıplak ayaklı filan mıydın?"

"Atladığımda hava çok türbülanslıydı. Botum ayağımdan çıkıp kayboldu, daha yere inmeden önce."

"Ne atlayışmış. İyi ki pantolonun da çıkmamış... Peki, şimdi sen bu haldeyken buradan nasıl çıkacağız?"

Telsizci yere oturup ellerini kara dayadı.

"Ben buradan çıkmayacağım yoldaş Yüzbaşı," dedi alıngan bir sesle, "bana biraz yiyecek bırakırsınız, ayağım iyileşince gelirim arkadan."

"Ne yani, burada sana bir sanatoryum mu ayarlayalım? Almanlar radyoyu tespit etmişlerdir, anladın mı?" Ve yüzbaşı aniden eğilerek telaşla sordu: "Dur bakayım, adın ne senin? Yüzün tanıdık geliyor."

"Mihaylova."

"Hay..." Yüzbaşı bunu hem utangaç hem içerleyen bir sesle mırıldandı, "Eh, bunu da bir şekilde halledeceğiz." Sonra kibar bir sesle sordu: "Size yardım edeyim?"

Kız cevap vermedi. Omuzuna kadar kara batmış vaziyette

sürünmeye devam etti.

Yüzbaşının kızgınlığı yerini daha çok bir iç huzursuzluğuna bırakmıştı şimdi. Bu Mihaylova'yı eğitim alan acemilerin arasında gördüğünü hatırlıyordu. Ondan daha baştan hazzetmemiş, hatta daha doğrusu, öfkelenmişti. Onun burada ne işi olduğunu hiç anlayamamıştı; başını gururla yukarı doğru kaldıran, fidan gibi, güzel -doğrusu çok güzel- ve konuşurken bakışları hep üzerine çeken biçimli, körpe bir ağzı olan bu kız...

İnsanın doğrudan gözlerinin içine yönelen bakışları rahatsız ediciydi. Aslında itici olan gözleri değildi. Tam aksine, bunlar harikaydılar. İri, huzurla ve sevgiyle bakan gözlerdi bunlar. Geniş gözbebeklerinin içine altın rengi benekler serpilmişti. Ama olan şuydu ki, Javoronkov bu sabit bakışlara tahammül edemiyordu. Kız da bunun farkındaydı.

Sonra, bir de gür, parlak, altın gibi saçlarını salıyor, bu güzel saçlar paltosunun yakasından aşağı doğru iniyordu.

"Saçlarınızı toplayın," demişti birkaç kez, "üniforma içindesiniz, moda defilesinde değil."

Doğrusu, Mihaylova çok gayretliydi. Derslerden sonra bekliyor, yüzbaşıya zekice sorular soruyordu. Ne var ki Javoronkov ona kısa cevaplar veriyor, konuşurken ikide bir saatine bakıyordu. O istediği bilgilerin ona hiçbir yararı olmayacağını düşünüyordu.

Bir keresinde eğitim merkezinin komutanı yüzbaşıya Mihaylova'ya gerekli ilgiyi göstermediği için çıkışmıştı.

"Fena kız değil, öyle değil mi?" diye sormuştu komutan yüzbaşıya.

"Ah, evet. Aile yaşantısı için çok iyidir," diye cevap vermişti Javoronkov, sonra kızgınlıkla eklemişti: "Anlayın komutan yoldaş, bizim gibi kişilerle bir bağı olmasa gerektir. Durum içimizden birinin hayatını ortaya koymasını gerektirebilir. Peki, onunla ne yapacağız? O böyle bir şeyi nasıl yapabilir? Olanaklı mı? Böyle... bir..." Sonra yüzbaşı dönüp gitmişti.

Ardından kurtulmak için Mihaylova'yı telsiz grubuna transfer etmişti.

Paraşütçü kursu Moskova'nın dışında tatil tesislerinden birinde kurulmuştu. Camlı, yarım daire verandalar, kırmızı parke taşlarıyla yapılmış yürüyüş yolları, parlak lake mobilyalar barış

zamanındaki huzurlu görünümlerinden pek bir şey kaybetmemişti. Yine akşam eğlencelerine sahne oluyordu. Birisi piyanoya oturur, o zaman dans başlardı. Ve eğer orada eğlenenler askeri üniformalı olmasalardı, bunun Moskova dışında bir eğlence tesisinde yapılan bir cumartesi akşamı partisi olduğu sanılırdı.

Uçaksavar ateşleri açılırdı, projektörlerin beyaz ışıkları gökyüzünü araştırırdı ama bunları zihinde düşünmeye pek yer olmazdı. Derslerden sonra Mihaylova sık sık salondaki divanda eline bir kitap alıp oturur, ayaklarını da altına toplardı. Geniş abajurlu, maundan kalın ayaklı bir lambanın ışığında kitap okurdu. Kızın ne o güzel, sakin yüzü, sessiz duruşu, omuzlarına attığı saçları ne de narin, beyaz parmakları, tahrip tekniklerine, kauçuk saplı bıçakla kukla bıçaklama egzersizlerine yakışmıyordu.

Mihaylova ne zaman Javoronkov'un görüş alanına girse, hemen hazırola geçiyordu. Yüzbaşıysa, ilgisiz bir baş sallamayla onun yanından geçerdi. Ama yine de içinde rahatsız edici bir duygu uyanırdı. Yüzbaşı güçlü, atletik yapılı bir adamın kırmızı, sert yüzüne sahipti ama bu yüzde her zaman biraz hüzünlü, biraz yorgun bir ifade vardı. Kendisine karşı bile sert ve hoşgörüsüzdü.

Hep tek başına hareket etmeyi tercih ediyordu. Öyle yapmakta da haklıydı. Eşi ve çocuğu 22 Haziran günü bir sınır köyünde Alman tanklarının demir paletleri altında ezilerek ölmüşlerdi. Bu olaydan sonra yüzbaşının kalbinde soğuk ölüm duygusu yer etmişti.

Korkusuzluğunun o talihsizliğe yorumlanmasını hiç istemezdi. Onun için hep yoldaşlarını aldattı. Kendi kendine konuşur, onlar ölmediler, hayattalar, ben de herkes gibi biriyim, ben de soğukkanlılıkla savaşmalıyım, derdi.

Tüm yaşama gücünü bir intikam duygusu üzerinde toplamıştı. Onun gibi, bu savaşta çarpışan birçok insan vardı ki, bunların gururlu kalpleri kederle kanıyordu ama şimdilik dayanıyorlardı. Benim iyi, neşeli, güzel halkım, ne yazık ki şimdi kalbiniz kederle dolu!

Javoronkov sürünen telsiz operatörünün arkasından yürürken, bir hata yapmasına neden olabilecek herhangi bir şey düşünmemeye çalışıyordu. Aç, bitkin, yorgundu uzun zamandır. Mihaylova onun yardımına güveniyordu tabii ki ama o, yüzbaşının böyle

bitkin durumda olduğunu bilmiyordu.

Ona her şeyi anlatmalı mıydı? Yok, hayır! Onu rahatlatmalıydı en iyisi. Sonra kendisini toparlar, belki de başarırlardı.

İlkbahar suları sel çukurunun dik yamacında niş gibi bir oyuk yapmıştı. Ağaçların sıkı kökleri başın üzerinde saçaklanmıştı. Bu köklerin bir kısmı ince ve kırılgandı. Bir kısmı da sert, paslı halatlar gibi birbirine dolaşmıştı. Bir buz tabakası bu nişi dışarıdan kapatıyordu. Bu buz tabakası buraya gün ışığını yansıtır, burayı sera gibi yapardı. Oyuk kuru ve temizdi ve çam yaprakları yeri bir döşeme gibi kaplamıştı. Küp şeklinde bir kutu olan telsiz seti buradaydı. Bir uyku tulumu ve bir çift kayak duvara dayanmıştı.

"Rahat bir yermiş," dedi Javoronkov, ellerini yere vurarak, "oturun ve şu çaputları ayağınızdan çıkarın."

"Ne?" dedi kız şaşırarak.

"Çıkarın, bakacağım, böyle bir ayak ne kadar işe yarar."

"Siz doktor değilsiniz ki... Ayrıca..."

"Bakın önce iyice bir anlaşalım: Çok konuşmayın."

"Ay, acıyor!"

"Ciyaklamayın," dedi yüzbaşı şişmiş ayağa dokunurken. Morarmış deri gerilip, parlamıştı.

"Ama acısına dayanamıyorum."

"Dayanmalısınız," dedi yüzbaşı, yün atkısını çıkardı.

"Sizin atkınızı istemem."

"Şu pis çoraplar daha mı iyi?"

"Pis değil onlar, temiz."

"Bakın bunları daha sonra anlatırsınız," dedi yüzbaşı, "sizde iplik var mı?"

"Hayır."

Javoronkov uzandı, eliyle ince köklerden kopardı. Kızın ayağına sardığı atkıyı bunlarla bağladı.

"Sağlam tutacak," diye güven verdi.

Kayakları dışarı çıkarıp bıçağını kullanarak üzerinde bir düzenek yaptı, sonra gelip telsizi aldı.

"Gidebiliriz," dedi.

"Beni kızakla taşımak mı istiyorsunuz?"

"İstemek değil bu, yapmalıyım."

"Peki, başka seçeneğim yok."

"Bakın bu doğru. Bu arada yiyecek bir şeyler var mı?"

"Alın," diyerek cebinden kırık bir bisküvi parçası çıkardı telsizci.

"Bu çok az."

"Bende kalan bu. Günlerdir..."

"Anladım. İnsanlar bisküviyi yerler, çikolatayı zor günlere saklarlar."

"Çikolatanızı kendinize saklayın."

"Teklif etme amacıyla değildi."

Dışarı çıktı. Taşıdığı telsizin ağırlığı altında eğilmişti.

Bir saatlik yorgun argın yürüyüşten sonra yüzbaşı durumunun iyi olmadığını fark etti. Ölümüne yorgundu. Oysa kız da kızakta elleriyle kendini iterek ona yardım ediyordu. Yüzbaşının dizleri titriyor, kalbi sanki boğazından çıkacakmış gibi çılgınca gümbürdüyordu.

"Durumumu ona açıkça söylesem, korkar herhalde. Ama rol yapmaya devam etsem, durumum gittikçe kötüleşecek," diye düşünüyordu.

Saatine baktı.

"Sıcak bir şey içmek fena olmazdı."

"Votka yok mu?"

"Peki," dedi yüzbaşı, yere oturdu, "zaten votka filan verecek değilim."

Karda bir oyuk kazdı, sopayla bir baca yapıp bunu yeşil köknar dalları ve karla örttü. Bunlar dumanı filtre edecek, ateş görünmeyecekti. Ölü dalları kırıp deliğe istifledi, sonra cebinden yarıya kadar barut dolu ipek bir kese çıkardı, bir avuç barutu dalların üstüne serptikten sonra bir kibrit çaktı.

Alevler tıslayarak dalları yalamaya başladı. Javoronkov teneke kutuyu alevlerin üzerine oturtup içini buz parçalarıyla doldurdu. Sonra cebinden bisküviyi çıkarıp bir mendile sardı, bunu bir ağaç kütüğünün üzerinde bıçağıyla ezip un ufak etti. Bu kırıntıları kaynayan suyun içine boşalttı, bir süre karıştırdıktan sonra tenekeyi alıp, soğuması için karın üstüne koydu.

"Tadı neye benziyor onun?"

"Neredeyse güzel bir kahve," dedi yüzbaşı, kıza uzattı.

"İstemem, beklerim ben," dedi kız.

"Perhizinizi sonra yaparsınız. Şimdi için!"

Yüzbaşı akşama doğru kart bir karga öldürmeyi başardı.

"O kargayı yiyecek misiniz?"

"O karga değil, ekin kargası."

Yüzbaşı kuşu ateşin üzerinde kızarttı.

"Alın," diye kuşun yarısını kıza uzattı sonra.

"Yok, istemem," dedi kız iğrenerek.

Yüzbaşı bir an tereddüt etti, sonra: "Eh, belki de adil olacak," diyerek kuşun hepsini yedi. Sonra bir sigara yaktı. Canlılığı yerine gelmiş gibi görünüyordu.

"Peki, ayak nasıl?"

"Sanırım biraz yürüyebilirim."

"Bugün olmaz!"

Javoronkov kızağı bütün gece boyunca çekti. Kız uyuyor görünüyordu.

Şafak vakti bir yarın kenarında durdu. Dev bir çam ağacı bir fırtınada yıkılmış, gövdesi yerde uzanıyordu. Güçlü köklerinin altında büyük bir oyuk vardı. Javoronkov burayı kardan temizledi, biraz dal kırıp yere yaydıktan sonra yağmurluğunu üstüne serdi.

"Uyumak mı istiyorsunuz?" diye sordu uykusundan uyanan kız.

"Bir saat. Fazla değil. Uykunun ne olduğunu neredeyse unuttum."

Kız uyku tulumundan çıktı.

"Ne oldu?" diye sordu Javoronkov, dirseğinin üzerinde doğrularak.

"Sizinle birlikte uzanacağım, uyku tulumunu da battaniye olarak kullanırsak daha iyi ısınırız."

"Ama şimdi..."

"Neden? Karda yatmamı istemiyorsunuzdur umarım, rahatsız mı olursunuz?"

"Saçlarınızı çekin, burnuma giriyor, aksıracağım ve..."

"Uyumak istiyordunuz, uyuyun. Saçlarım sizi rahatsız etmez."

"Ama ediyor," dedi yüzbaşı usulca ve bunu der demez uykuya daldı.

Mihaylova eriyen karların şıpırtısını, damlaların sesini duyabiliyordu. Bulutların karın üzerine uzayan gölgesi dumana benziyordu.

Uyuyan Javoronkov yumruğunu dudaklarına dayamıştı. Yüzü yorgun, bitkin görünüyordu. Kız doğruldu, kolunu yavaşça

yüzbaşının başının altına kaydırdı.

Çukurun üzerine doğru sarkan bir daldan ağır su damlaları uyuyan adamın yüzüne düşüyordu. Kız elini serbest bıraktı, avucuyla damlaları tutmaya başladı. Avucu doldukça suyu ilerilere atıyordu.

Javoronkov uyanınca ayağa kalktı, elleriyle yüzünü ovuşturdu.

"Şurada saçlarınız grileşmiş, o olaydan sonra mı oldu?" diye sordu kız.

"Hangi olay?"

"Yani... Almanları vurduğunuz zaman."

"Hatırlamıyorum," dedi yüzbaşı esneyerek, olayı hatırlamak istemedi.

Olan şuydu. Ağustos ayında Javoronkov büyük bir Alman cephaneliğini havaya uçurmuştu. Kendisi de sarsıntı geçirmişti, vücudunda yanıklar vardı. Yerde dumanların arasında yatıyordu, üstündekiler simsiyah olmuştu. Alman sıhhiyesi onu kaldırıp, diğer yaralı Alman askerleriyle birlikte hastaneye götürmüştü. Hastanede üç hafta, sağır dilsiz taklidi yaparak kalmıştı.

"Ayağınız acıyor mu?" diye amirane bir tavırla sertçe sordu yüzbaşı, konuyu değiştirmek için.

"Söyledim, kendim yürüyebilirim," diye cevapladı kız, rahatsızdı sorudan.

"Peki, ama şimdi kızağa dönün. Yürüyebileceğiniz zaman gelince ben söylerim."

Yüzbaşı kızağı kendine bağladı, erimiş karların üzerinde ağır ağır yürümeye devam etti. Karla karışık yağmur yağıyordu. Yüzbaşının ayakları devamlı kayıyor, arada su dolu çukurlara basıyordu. Hava donuk, loştu. Nehri geçip geçemeyeceklerini, nehir yüzeyinin şimdi nerede donuk kalmış olabileceğini düşünüyordu kaygıyla.

Yolda ölü bir atla karşılaştılar. Javoronkov onun yanına çömelip bıçağını çıkardı.

"Biliyor musunuz," dedi kız oturuşunu dikleştirerek, "her işi öyle beceriklice yapıyorsunuz ki, sizi seyrederken midem bulanmadı."

"Açsınız da ondan," diye cevap verdi yüzbaşı kuru bir sesle.

At etini ince dilimler halinde kızarttı. Dallardan şiş yapmıştı.

"Aaa, lezzetliymiş!" dedi kız şaşırarak.

"Elbette, kızarmış at eti sığır etinden daha iyidir."

Javoronkov bir süre sonra kalktı.

"Ben çevreye bir göz atayım, siz burada kalın," dedi.

"Peki," dedi kız, "komik bulabilirsiniz ama tek kalmak bana zor gelecek. Biraz alıştım sizinle beraber olmaya."

"Kesin saçmalamayı."

Fakat bunu söylemek Javoronkov için daha zor olmuştu çünkü utanmıştı.

Yüzbaşı geri döndüğünde gece olmuştu.

Kız kızakta oturmuştu, tabancası kucağında duruyordu. Onun geldiğini görünce gülümseyerek ayağa kalktı.

"Oturun!" dedi yüzbaşı. Öğrenciler onu ayağa kalkarak selamladıklarında söylediği gibi söylemişti bunu.

Bir sigara yaktı, vesveseli gözlerle kıza bakarak konuştu:

"Durum şu: Almanlar yakınlarda bir yere uçak alanı kurmuşlar."

"Peki, ne olacak?"

"Bir şey yok. Çok akıllıca yapmışlar ama." Kıza bakarak içten bir havayla sordu: "Sizin vericiniz çalışıyor mu?"

"Kullanmak mı istiyorsunuz," dedi kız keyifle.

"Tabii."

Mihaylova şapkasını çıkarıp, telsizin kulaklıklarını taktı. Birkaç dakika sonra mesajın ne olduğunu sordu. Yüzbaşı kızın yanına oturdu, yumruğuyla avucuna vurarak konuştu:

"Mesaj şu: 'Harita ıslanıp hamura döndü. Uçak alanının koordinatlarını tespit edemedim. Pusula koordinatlarını veriyorum. Çok bulutlu hava nirengi noktalarını gizliyor. Kerterizi vericimize göre alın. Radyo dalgamız nedir?'"

Kız kulaklıkları çıkardı, ışıltılı bir yüzle Javoronkov'a baktı. Ama yüzbaşı sigara sarmakla meşguldü, ona bakmadı bile.

"Bakın şimdi," dedi ifadesiz bir tonla, telsizi yanıma alıyorum. Ben oraya gideceğim." Elinin hareketiyle gideceği yönü işaret etti. "Hedefe yakın olmak istiyorum. Siz kendi başınıza devam etmelisiniz. Hava kararınca nehri geçin. Buz ince olduğu için yanınızda bir sırık olsun. Buz kırılırsa size yardımcı olur. Malinovka'ya sürünerek ilerlersiniz. Üç kilometre filan kalmıştır artık. Orada sizi alırlar."

"İyi ama ben size telsizi veremem."

"Yok, yok, bırakın."

"Telsizden ben sorumluyum ve onun yanında kalacağım."

"Astım olarak," diye homurdandı yüzbaşı, soğukkanlılığını kaybeder gibi olmuştu, sözüne devam etti: "Size emrediyorum!"

"Biliyorsunuz yüzbaşı, verdiğiniz emirleri yerine getirmeye hazırım ancak sizin telsizi alma yetkiniz yok."

"Anlamıyor musunuz siz?" diye parladı yüzbaşı.

"Anlıyorum," dedi Mihaylova sakince, "ama bu benden başka kimseyi ilgilendirmez." Yüzbaşıya öfkeli gözlerle baktı. "Her işi üzerinize almak istiyorsunuz. Her şeye karışıyorsunuz."

Yüzbaşı aniden döndü, ters bir söz söylemek üzereydi ki, kendini tuttu.

"Peki, ne istiyorsanız onu yapın," dedi kendini zorlayarak. Belli ki, gücüne gitmiş olan bu durumun öcünü almak için konuştu: "Bu söylediklerniz elbette şimdi burada böylece içinize doğmadı..."

Mihaylova ironik bir sesle cevap verdi:

"Düşünceleriniz için size minnettarım yüzbaşım."

Javoronkov saatine bakmak için paltonun kolunu çekti.

"Ne bekliyorsunuz? Kaybedecek zaman yok."

Mihaliova kayışları tuttu, birkaç adım attıktan sonra döndü:

"Görüşmek üzere yüzbaşım!"

"Tamam, gidin," dedi yüzbaşı, başıyla nehir tarafını işaret ederek.

Puslu, sisli hava rutubet kokuyordu. Her taraftan gece bile donmamış suların şırıltısı duyuluyordu. Böyle havalarda ölmek özellikle kötüdür. Hiçbir hava onu iyi yapamasa da...

İşte Mihaylova sadece üç ay önce, kahramanları böyle bir maceradan geçen bir öykü okumuş olsaydı, güzel gözlerinde hülyalı bir bakış olacaktı büyük olasılıkla. Sımsıcak battaniyesinin altına büzülüp, kendisini o kahramanlardan biri olarak hayal edecekti. Ancak o, öykünün sonunda, mağrur bir kahraman tarafından intikamı alınarak kurtarılacaktı. Sonra o kahraman ona âşık olacaktı, ama kendisi ona aldırmayacaktı.

Babasına kararını söylediği akşam, bu işin böyle insanüstü bir

gayret gerektireceğini bilmiyordu. Çamurlarda uyuyacak, açlık çekecek, donacaktı. Yalnızlıktan ölecekti. Ve biri ona tüm bu zorluklardan bahsettiğinde, o diyecekti ki:

"Ama başka insanlar bunu yapabiliyorlar değil mi?"

"Ölürsen ne olacak?"

"Herkesi öldüremezler ki!"

"Peki, işkence ederlerse?"

Düşünceye dalmış Mihaylova. Sonra sakince devam etmişti konuşmasına:

"Nasıl davranırım bilemiyorum. Ama onlara kesinlikle konuşmam. Ne yaparlarsa yapsınlar. Biliyorsunuz."

Sonra babası onun cepheye gideceğini öğrenince başını acıyla eğmişti.

"Annen için çok zor olacak. Benim için de öyle..." demişti, tuhaf çıkan, boğuk bir sesle.

"Baba, anlamalısın burada kalamam!" demişti Mihaylova güleryüzlü bir tavırla.

Babası başını kaldırmıştı ve kızı babasının yüzünü görünce dehşete düşmüştü. Onun yüzünü hiç böyle çökmüş, bitkin görmemişti.

"Anlıyorum," demişti babası, "benim kızım başka türlü olsaydı daha kötü hissederdim."

"Baba!" diye bağırmıştı Mihaylova, "Sen harikasın... Beni ağlatacaksın!"

Sabah annesine telefon okuluna yazılacağını söylemişlerdi. Annesinin rengi uçmuş ama kadın kendini tutmuştu.

"Dikkatli ol, kızım." Tek söylediği bu olmuştu annenin.

Okulda çok çalışkandı, sınavlarda bir okullu kız gibi heyecanlanıyordu. İletişim hızından çok memnundu ve bu konudaki yetkinliği üstlerince övülmüştü.

Buraya ilk indiğinde kendini koyu karanlık gecelerde, çok soğuk ve yabani bir ortamda tek başına bulunca, ilk önce uzun uzun ağlamıştı. Sonra çikolata tayınının hepsini yemişti. Yine de mesajlarını düzenli olarak geçmişti. Bazen kendini sahipsiz hissetmemek için mesaja kendinden de bir şeyler eklemeyi arzulasa da bunu hiç yapmamıştı. Çünkü akımı idareli kullanması gerektiğini biliyordu.

Ve şimdi, uçak alanına doğru ilerlerken, her şeyin aslında ne kadar yalın olduğunu şaşırarak fark etti. İşte; iliklerine kadar ıslanmış, erimiş karın üstünde, donmuş ayağıyla sürünüyordu. Eskiden, grip olduğunda yatarken babası yanından ayrılmaz, gözleri yorulmasın diye ona kitap okurdu. Endişeyle bakan annesi termometreyi kızına vermeden soğukluğunu gidermek için elleriyle ısıtırdı. Birisi telefonla arasa, arayan kişiye fısıltıyla kızının hasta olduğunu söylerdi. Şimdiyse, telsizin yeri tespit edilir edilmez Almanlarca öldürülecekti.

Evet, o güzel, iyi kalpli, öylesine zeki biri olsa da öldürülecekti. Ve bu iğrenç cıvık toprakta ölü yatıyor olacaktı. Kürk yakalı uçuş tulumu giyiyordu. Almanlar herhalde onu soyarlardı. Kendisini çıplak, çamurun içinde yatıyor ve meraklı askerler kendisine bakıyor tahayyül edince dehşete düştü.

Yine de bu orman, yazları gittiği Kraskovo'daki çam koruluğuna benziyordu. Oradaki ağaçlar da tıpkı buradaki gibiydi. Kaldığı Komsomol kampında da böyleydi. Aynı türden ağaçlara hamaklar kurarlardı.

Dimka onun adını buradakilere benzeyen bir kayın ağacının kabuğuna kazıyınca, ağacı kazıdı diye onu öfkeyle azarlamış, ondan sonra onunla konuşmamıştı. Çocuk onu sürekli takip ediyor, kederli ve güzel bakışlarla izliyordu. Barıştıktan sonra Dimka onu öpmek istediğini söylemiş, o da gözlerini duygulu bir halle kapayarak şöyle demişti:

"Ama dudaktan değil."

Çocuk öyle heyecanlıydı ki, onu çenesinden öpmüştü.

Mihaylova güzel giyinmeye çok meraklıydı. Bir keresinde bir rapor okumaya çağırıldığında, en güzel elbisesini giyip gitmişti. Sormuşlardı ona:

"Neden bu kadar şık giyindin?"

"Bunda yanlış ne var? Bir raportör şık olamaz mı?"

Şimdiyse çamura bulanmış, yerde sürünüyordu. Kendisine kaygıyla bakıyor, kulaklarını açmış etrafı dinliyor, donuk şiş ayağıyla yerde ilerlemeye çalışıyordu.

"Ya beni öldürürlerse!" diye düşündü, "O zaman ne olacak? Dimka'yı, diğerlerini öldürmediler mi? O zaman beni de öldürsünler! Ben onlardan daha mı aşağı kalırım yani?"

Kar yağıyordu. Su birikintileri sıçrıyor, şıpırdıyordu. Ve o, sürünmeye devam ediyordu. Islak toprakta kolunu kıvırıp başının altına alarak biraz dinlendi.

Ve tekrar sürünmeye başladı, yaralı bir insanın yaralarının sarılacağını, susuzluğunun giderileceğini, bakılacağını ve huzurla uyuyacağını bildiği bir yere sebatla ilerlemesi gibi uçak alanına doğru ilerliyordu.

Islak sis siyahlaşmıştı. Çünkü gece siyahtı. Gökyüzünde bir yerlerde büyük uçaklar uçuyordu. Komuta uçağının pilotu herhalde gözleri yarı kapalı, koltuğunda oturuyor, kulaklığındaki hışırtıları, tıslamaları dinliyor ama hiç telsiz sinyali duyamıyordu. Pilotlar ve telsizciler de dinliyorlardı ama hiçbir telsiz sinyali duymuyorlardı. Pervaneler karanlıkta dönüyorlar, uçaklar gökyüzünün karanlığında sürekli uçuyorlardı ama hâlâ herhangi bir sinyal alamıyorlardı.

Ve birden yumuşak, dikkatli ilk çağrı işareti geldi. Üstten uçaklar geçti, örümcek ağı gibi ince titreşimli sesi takip ederek, ağır ve gümbürtülü, kalın bulutları hızla yardılar. Bir cırcır böceğinin cırıltısı gibi, kuru buğday başağının bozkır rüzgârındaki uğultusu gibi, bir sonbahar yaprağının hışırtısı gibi o devamlı, tanıdık ses rehber oldu dev, güçlü makinelere.

Filo komutanı, pilotlar, bombacılar, uçuş mühendisleri ve Mihaylova biliyorlardı ki, vericinin yaydığı o çağrı sesinin bulunduğu noktaya bombalar bırakılacaktı birazdan. Çünkü orada düşman uçakları vardı.

Mihaylova koyu çamurlu su dolu, karanlık bir oyukta çömelip, telsize eğilmiş, vericiyi tıkırdatıyordu. Başının üzerinde ağır gökyüzü asılıydı. Etraf boş ve sessizdi. Kızın donuk ayağı cıvık karın üstünde hareketsiz duruyordu. Şakaklarındaki ağrıdan, başını kızgın bir mengenede sıkışmış gibi hissediyordu. Mihaylova ürperdi. Elini dudaklarına tuttuğunda, sıcak ve kurumuş olduklarını hissetti. Üşütmüş olmalıyım, dedi kendi kendine acı içinde. Ama şimdi ne fark eder ki?

Bazen ona sanki şuurunu kaybediyor gibi geliyordu. Gözlerini açıp, korkuyla çevreyi dinliyordu. Kulaklıktan titreşimli net sinyaller geliyordu. Herhalde eli iradesi dışında sürekli basıyordu.

Ne kadar disiplinliyim, diye düşündü. İyi ki yüzbaşının peşinden

kendim de gitmekte direndim. Onun eli tek başına nasıl çalışabilirdi? Ama buraya gelmemiş olsaydım, şimdi Malinovka'da olacaktım. Bana herhalde sıcacık bir palto vereceklerdi. Soba yanıyor olacaktı şimdi... Her şey çok değişik olacaktı. Ama şimdi, asla böyle bir şey olmayacak. Ne tuhaf, buraya yatmış, düşünüyorum: Bir yerlerde Moskova var... Moskova'da insanlar yaşıyorlar ve pek çoklar... Ve hiçbiri bilmiyor ki, ben buradayım. Aferin bana. Belki cesurumdur ben. Korktuğumu sanmıyorum. Sadece ayağım müthiş ağrıdığı için... Onun için korku duymuyorum. Keşke çok sürmese. Neden çabuk olamazlar? Düşünmüyorlar mı, daha fazla dayanamayacağımı?

Bir hıçkırıkla oyuğun yamacına yaslandı ve yan yatarak telsizi tıkırdatmaya devam etti. Muazzam, yüklü havayı görebiliyordu. Projektör ışıklarının gökyüzünü sıyırıp geçtiğini gördü, nihayet uzaktaki uçakların güçlü solumasını duydu.

"Sevgililerim!" dedi gözyaşlarıyla mücadele ederek, "İşte geliyorsunuz sonunda... Ben burada çok fenayım."

Birden korktu. Ya bu sözleri yanlışlıkla telsiz mesajı yerine geçtiyse? Ne düşünecekler onun hakkında?

Yere oturdu, yanlış bir şey göndermemek için şifreleri düzgünce, açıkça, yüksek sesle tekrarlamaya başladı.

Uçakların vızıltısı yaklaşıyordu. Uçaksavar ateşi başladı.

"Aaa? Öyle mi, beğenmedin mi?"

Ayağa kalktı. Ağrı, acı, hiçbir şey yoktu. Tüm gücüyle sinyal vermeye başladı. Sanki sinyal gitmiyormuş gibi kendisi de tek bir sözcük haykırıyordu:

"Vurun! Vurun!"

İlk bomba siyah havayı yırtarak patladı. Mihaylova patlamanın sarsıntısıyla sırt üstü düştü. Parlayan alevin turuncu yamaları su birikintilerine yansıdı. Patlamalar yeri sarsıyordu. Telsiz suya devrildi. Mihaylova onu düzeltmeye çalışıyordu. Bombaların gürültüsü doğrudan oyuğa geliyor gibiydi.

Mihaylova omuzlarını kasarak diz çökmüş, gözlerini kapamıştı. Alevlerden gelen parlak ışık göz kapaklarından içeri sızıyordu. Bir patlamanın esintisi, üzeri dikenli telli kütükleri çukura savurdu. Kız iki patlama arasındaki sessizlikte uçak alanında parlayan alevlerin ve çöküşlerin sesini duyabiliyordu. Siyah siste, yanan

benzinin kokusu vardı.

Sonra uçaksavar ateşi kesildi, sessizlik oldu. "Bitti!" diye düşündü kız acıyla, "Şimdi tekrar yalnızım." Kalkmaya çalıştı ama ayakları... Ayaklarını hiç hissetmiyordu. Ne olmuştu? Sonra hatırladı. Olurdu bu. Ayakları şoktan tutmuyordu. Hepsi buydu. Başını ıslak killi toprağa dayayıp dinlendi. Neden bombalardan biri onun olduğu yere düşmemişti? O zaman her şey çok kolay olacaktı. O zaman en korkuncunu bilmeyecekti.

"Ah, hayır!" dedi birden "Bana kötü bir şey olmasın, bunu istemiyorum."

Bir yerlerde bir motor homurdanıyordu. Soğuk, beyaz ışık demetleri siyah çalıların üzerinden tekrar tekrar kayarak geçti. Bir patlama duyuldu ama o bombalar kadar güçlü değildi bu. Daha yakında silah sesleri oldu.

"Beni arıyorlar!" diye düşündü Mihaylova, "Ben burada yatmış, çok rahatım, gerçekten bundan daha iyisi olmayacak mı?"

Sırt üstü yatmaya çalıştı. Ayağına giren acı sırtında yakıcı bir etki yaptı. Bu acıyla çığlık attı, kalkmaya çalıştı ama düştü.

Soğuk, sert parmaklar yakasının düğmelerini çözerken gözlerini açtı.

"Siz misiniz? Benim için mi geldiniz?" dedi ve ağlamaya başladı.

Javoronkov onun yüzünü eliyle sildi, kız gözlerini yeniden kapadı. Yürüyemiyordu. Javoronkov onun uçuş tulumunun kemerini kavrayıp kendine çekti. Yüzbaşının diğer kolu bez bebeğin kolu gibi sallanıyordu.

Mihaylova kızak ayaklarının kayarken çamurda çıkardığı hışırtıyı duyabiliyordu.

Bir zaman sonra Javoronkov'u gördü. Bir kütüğe oturmuştu, kemerinin ucunu dişiyle tutmuş, kemeri çıplak koluna bağlıyordu ve kemerden kan sızıyordu.

"Eee, durum ne?" dedi yüzbaşı kıza bakarak.

"Bir şey yok," dedi kız.

"Neyse," dedi yüzbaşı dişlerinin arasından, "ben iyi değilim, hiç takatim yok. Siz gidin, fazla uzak değildir."

"Peki siz?"

"Ben burada biraz dinleneceğim."

Yüzbaşı kalkmaya çalıştı ama kütükten düştü. Biraz utangaç bir

gülümsemeyle kaldı orada. Çok ağırdı, kız onun dermansız bedenini kızağa oturtmayı becerene kadar acı içinde epeyce mücadele etti. Kızakta tuhaf bir şekilde, yüzü yere dönük yatıyordu. Ama onu çevirmek Mihaylova'nın yapabileceğinin ötesinde bir şeydi.

Kızağı yerinden hareket ettirebilmek için kayışları uzun süre çekmeye uğraştı. Attığı her adımda dayanılmaz acı duyuyordu. Kayışları gayretle çekti. Kızak cıvık toprak üzerinde azıcık kaymaya başlamıştı.

Bunu nasıl başardığını anlayamıyordu. Nasıl hâlâ ayakta durabiliyordu da kızağın yanına yere bırakmıyordu kendini? Bir ağacın gövdesine yaslanıp, gözleri yarı kapalı bir süre durdu. Düşmekten korkuyordu çünkü anlıyordu ki, bir düştü mü, artık bir daha kalkamayacaktı.

Javoronkov'un kızaktan kaydığını, göğsüyle başının kızağın üstünde kaldığını gördü.

"Sizin için böyle daha iyi olacak," dedi yatay çubuğu sağlam koluyla tutarak.

Yarı yarıya kızağa tutunarak, dizlerinin üzerinde sürünüyordu. Arada bir eli kayıyor, toprağa yüz üstü düşüyordu. O zaman Mihaylova onu tekrar kızağa itiyordu. Gözlerini yüzbaşının yara bere içindeki simsiyah yüzünden kaçıramıyordu.

Sonra düştü ve kızağın altındaki çamurun hışırdadığını tekrar duydu. Ondan sonra buzun çatırtısını duydu. Kesik kesik soluyor, boğuluyordu. Su üzerini kaplamıştı. Rüya gördüğünü sandı.

Gözlerini açtı, çünkü birisinin bakışlarının üzerine dikildiğini hissetti. Javoronkov... İnce, solgun yüz, kirli sakal, bir kolu askıyla göğsünün üstünde duruyordu ve iki kirli tahta parçasıyla sıkıştırılmıştı. Bir kalasın üzerinde oturmuş, ona bakıyordu.

"Uyandınız mı?" dedi yüzbaşı, yabancı bir sesle.

"Uyumuyordum."

"Neyse... Uyku gibiydi."

Mihaylova kolunu kaldırdı, çıplaktı.

"Ben kendim mi soyundum?" diye sordu kederle.

"Ben yaptım sizin için." Javoronkov parmaklarını teker teker yaralı kolunun üzerinde gezdirirken açıkladı: "Siz ve ben nehirde yüzdük. Sonra sizin yaralı olduğunuzu düşündüm."

"Fark etmez," dedi kız yumuşakça, Javoronkov'un gözlerine

bakıyordu.

"Elbette."

Mihaylova gülümsedi.

"Benim için geleceğinizi biliyordum."

"Nereden biliyordunuz?" diyerek güldü yüzbaşı.

"Biliyordum işte."

"Saçma. Hiçbir şey bilemezdiniz. Siz bombardımanda hedef oluşturuyordunuz ve ölebilirdiniz. Bu tehlikeli durumda yakarak işaret verebileceğim bir saman balyası buldum. İkincisi, telsizli bir zırhlı araç yerinizi belirledi. Ben bir el bombası atana kadar araziyi tarıyordu. Üçüncüsü..."

"Üçüncüsü nedir?" diye meraklı bir ses tonuyla sordu Mihaylova.

"Üçüncüsü," dedi yüzbaşı ciddiyetle, "siz değerli birisiniz... Zaten başka ne yapmamı beklerdiniz ki?"

Mihaylova oturdu, elbiselerini göğsünde tutuyordu, gözleri ışıldayarak yüzbaşının gözlerinin içine baktı.

"Biliyor musunuz? Sizi çok seviyorum," dedi katî bir ifadeyle ve yüksek sesle.

Yüzbaşı yana doğru döndü, kulakları kıpkırmızıydı.

"Bırakın şimdi."

"O anlamda demedim. Sizi insan olarak seviyorum," dedi Mihaylova gururla.

Yüzbaşı döndü, kaşlarının altından ona baktı ve konuştu:

"O zaman başka." Yüzbaşı düşünceli bir halle kızın yüzüne baktı.

"Ata biner misiniz?"

"Hayır."

"Ama bineceksiniz."

"Adım Gavryuşa, partizanım," diyerek kendini tanıttı kısa boylu, dağınık saçlı adam. Neşeyle parlayan gözleri vardı. Kısa kuyruklu, kemikli iki Alman atını yularlarından tutuyordu. Kızın kendisine baktığını görünce, açıkladı:

"Özür dilerim, biliyorum çok dağınık görünüyorum ama... Almanları buradan atar atmaz tıraş olacağım. Birinci sınıf bir berberimiz vardı. Ayna filan! Boyu posu yerinde bir adamdı."

Kızın eyere binmesine titizlikle yardım ederken, mahcup tavırla mırıldandı:

"Tereddüt etmeyin kuyrukları böyle diye. Gerçek at bunlar.

Cinsleri böyle. Beni merak etmeyin, yürüyeceğim. Kuyruksuz ata binmeye utanırım zaten. Dalgacıdır bizim millet. Savaştan sonra bile dalga geçerler benimle sonra."

Pembe, sakin bir sabahtı. Isınmaya başlayan toprağın, ağaçların hoş kokuları havaya yayılıyordu.

"Harika hissediyorum!" dedi Mihaylova, Yüzbaşı Javoronkov'un yüzüne bakıyordu. Sonra yere indirdi bakışını. Gülümseyerek fısıldadı:

"Çok mutluyum."

"Elbette," dedi yüzbaşı, "daha çok mutlu olacaksınız."

Partizan, Javoronkov'un atının yanında yürüyor, atın üzengisini tutuyordu. Birden başını kaldırdı, konuştu:

"Bir zaman tavuk bile öldüremezdim ben. Koroda tenordum. Benim mesleğim barışçıdır. Arıcıyım ben. Ama bu faşistlerden ne çok öldürdüm! Şimdi sert bir adamım, kırgın..."

Güneş yükseğe tırmandı. Narin, tatlı yeşil sürgünler kahverengi toprağın arasından seçiliyordu. Alman atları kulaklarını geri atmışlardı, ürkek koşuyorlar, dallı gölgelerini toprağa uzatan dev ağaçların yanından kaçıyorlardı.

Javoronkov hastaneden çıkıp birliğe geri döndüğü zaman, yoldaşları onu tanıyamayacak kadar değişmişti. Artık sokulgan, konuşkan biriydi. Şen kahkahalarla gülüyor, şakalar yapıyordu. Herkesi dostça sözlerle selamlıyordu. Ve gözleri sürekli birini arıyordu. Yoldaşlar bunu fark ederek, sanki havadan sudan konuşuyorlarmış gibi söylediler:

"Mihaylova yeni bir göreve çıktı."

Yüzbaşının alnında bir an acı bir kırışıklık belirdi.

"Çok düzgün bir kız, bu kesin!" dedi yüksek sesle, özellikle kimseye bakmıyordu. Sonra ceketini düzeltip, gelişini bildirmek için komutanın bürosuna gitti.

1942

Yazılama

"Sovyet Öyküleri" serimizin ikincisi olan bu kitap dört kısa öyküden oluşmaktadır. Maksim Gorki'nin ilk aşkı, Konstantin Paustovskiy'nin hiç solmayan renkleri ve Vadim Kojevnikov'un neşeye düşen şafağına kapı aralayan öyküler Türkçede ilk defa okurla buluşuyor.

15 TL

9 786052 222218